

บทที่ 3

สัมมนาการผลิตในการทำฟาร์มเลี้ยงปลาและเปิดแบบผสมผสาน

สภาพทั่วไปของท้องที่ของฟาร์มที่ทำการศึกษา

ที่ตั้ง จังหวัดนครปฐมตั้งอยู่บริเวณที่ราบลุ่มภาคกลาง มีแม่น้ำท่าจีนไหลผ่าน ห่างจากกรุงเทพมหานครตามทางรถไฟ 64 กม. และตามทางหลวงหมายเลข 4 (เพชรเกษม) ประมาณ 56 กม. มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดอื่น ๆ ดังแสดงในรูปที่ 3.1 ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดสุพรรณบุรีที่อำเภอสองพี่น้อง

ทิศใต้ ติดต่อกับจังหวัดสมุทรสาครที่อำเภอกระทุ่มแบน อำเภอบ้านแพ้ว และจังหวัดราชบุรี ที่อำเภอบางแพ

ทิศตะวันออก ติดต่อกับจังหวัดนครปฐมที่อำเภอไทรน้อย อำเภอบางไทร อำเภอบางกรวย และกรุงเทพมหานครที่เขตหนองแขมและคลองจั่น

ทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดราชบุรีที่อำเภอบ้านโป่ง อำเภอโพธาราม และจังหวัดกาญจนบุรี ที่อำเภอพนมทวน

สภาพพื้นที่ พื้นที่จังหวัดนครปฐมมีประมาณ 2,151 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 1,344,375 ไร่ สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำท่าจีนไหลผ่าน และแม่น้ำสายนี้ยังใช้เป็นเส้นทางลำเลียงผลผลิตทางการเกษตร ซึ่งมีผลสำคัญต่อเศรษฐกิจของจังหวัดเป็นอย่างมาก เป็นพื้นที่ทำนาประมาณร้อยละ 67 และเป็นพื้นที่ทำไร่ประมาณร้อยละ 14 นอกนั้นเป็นที่สวนและที่อยู่อาศัยตลอดจนที่สาธารณประโยชน์อื่น ๆ พื้นที่ส่วนใหญ่มีความชุ่มชื้นอุดมสมบูรณ์ เหมาะสำหรับปลูกผักและผลไม้ได้ดีที่สุด พื้นที่บริเวณอำเภอนครชัยศรี อำเภอสามพราน และอำเภอบางเลน เป็นที่ลุ่มลาดไปตามริมแม่น้ำท่าจีน บริเวณตอนกลางมีแหล่งน้ำกระจายอยู่ทั่วไป

ประชากร จังหวัดนครปฐมมีจำนวนประชากร เมื่อ 21 กรกฎาคม 2529 ทั้งสิ้น 614,808 คน ความหนาแน่นของประชากรเฉลี่ยประมาณ 283 คนต่อ 1 ตารางกิโลเมตร เขตที่มีประชากรหนาแน่นมากได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอสามพราน อำเภอกำแพงแสน และอำเภอนครชัยศรี

ทรัพยากร ทรัพยากรที่สำคัญของจังหวัด ได้แก่ พื้นดินที่มีความชุ่มชื้นอุดมสมบูรณ์ สามารถปลูกผักผลไม้ได้ดีที่สุด เนื่องจากมีแม่น้ำท่าจีนไหลผ่านและมีคลองซอย คลองชลประทาน กระจายอยู่ในพื้นที่ทั่วไป มีการเลี้ยงสัตว์ที่ใช้เป็นอาหารจำนวนมาก ที่สำคัญได้แก่ สุกร เป็ด ไก่ สามารถส่งออกไปจำหน่ายยังกรุงเทพฯ และจังหวัดใกล้เคียงได้อีกด้วย

การปศุสัตว์ การเลี้ยงสัตว์ส่วนใหญ่เลี้ยงสุกร เป็ด ไก่ ทำรายได้ให้กับประชาชนมาก โดยเฉพาะการเลี้ยงสุกรซึ่งเป็นอาชีพมีมาแต่เดิม สำหรับการเลี้ยงเป็ดก็มีการเลี้ยงกระจายทั่วไปทุกอำเภอ แต่ที่เลี้ยงกันมากได้แก่ ที่อำเภอบางเลน จากการสำรวจเมื่อปี พ.ศ.2529 มีจำนวนเป็ดเนื้อที่เลี้ยงทั้งสิ้น 69,310 ตัว และเป็ดไข่ 407,042 ตัว

การประมง เนื่องจากมีแม่น้ำท่าจีนไหลผ่านในเขตอำเภอบางเลน อำเภอนครชัยศรี และอำเภอสองพราน ทำให้ประชาชนสามารถจับสัตว์น้ำโดยธรรมชาติและตามแม่น้ำ ลำคลอง โดยทั่วไป ปัจจุบันตามอำเภอต่าง ๆ ได้มีการส่งเสริมเลี้ยงสัตว์น้ำโดยการแจกพันธุ์ปลาหลายชนิด และให้คำแนะนำแก่เกษตรกรในด้านการประมง

ความเป็นมาของการทำฟาร์ม เลี้ยงปลาและเปิดแบบผสมผสานในอำเภอบางเลน

แต่เดิมนั้นเกษตรกรในอำเภอบางเลนนิยมเลี้ยงเป็ดกันตามแหล่งน้ำธรรมชาติโดยเลี้ยงตามแม่น้ำท่าจีนและคลองซอยที่แยกมาจากแม่น้ำ ต่อมาเมื่อมีการเลี้ยงเป็ดกันมากขึ้น ในฤดูร้อนน้ำในแม่น้ำได้ลดน้อยลงจึงเกิดช่วงน้ำตาย (น้ำไม่ไหลขึ้นไหลลง) ทำให้น้ำในแม่น้ำลำคลองเกิดเน่าเสีย และประชาชนที่ใช้น้ำจากแม่น้ำลำคลองในการอุปโภคบริโภคเกิดความเดือดร้อน ทางอำเภอบางเลนจึงได้แนะนำให้เกษตรกรขุดบ่อสำหรับไว้เลี้ยงเป็ดเพื่อป้องกันมิให้น้ำในแม่น้ำลำคลองเน่าเสีย เกษตรกรจึงเริ่มหันมาขุดบ่อสำหรับเลี้ยงเป็ด และเนื่องจากพื้นที่ในอำเภอบางเลนเป็นที่ราบลุ่ม การเตรียมโรงเรือนสำหรับเป็ดจึงจำเป็นต้องทำเป็นเนินสูงเพื่อป้องกันน้ำท่วมในฤดูฝน หากจะใช้ดินจากบ่อขุด (การขุดดินจากที่อื่นมา) ที่อื่น ก็จะเป็นการลงทุนสูง จึงใช้วิธีขุดดินบริเวณรอบ ๆ ที่จะทำฟาร์มเป็ด มาทำเป็นเนินสำหรับปลูกโรงเรือนเป็ดและทำคันดินโดยรอบเพื่อทำบ่อเปิด เริ่มแรกนั้นยังไม่มีมีการปล่อยปลา แต่ต่อมามีปลาธรรมชาติเกิดขึ้นในบ่อ ซึ่งปลาเหล่านี้อาจจะเข้ามาในระหว่างการสูบน้ำเข้าบ่อ หรือเข้ามาพร้อมกับน้ำที่ไหลเข้าบ่อตอนฝนตก และเกิดการแพร่พันธุ์ในบ่อเปิด เมื่อเป็ดที่เลี้ยงหมดอายุการไข่และจับเป็ดขายหมดแล้ว เพื่อป้องกันการติดโรคสำหรับเป็ดที่จะนำมาเลี้ยงใหม่ จึงจำเป็นต้องสูบน้ำจากบ่อเปิดออกหมดและ

ทำการฆ่าเชื้อโรคบริเวณฟาร์ม เมื่อทำการวัดบ่อ พบว่าปลาที่เกิดขึ้นตามธรรมชาตินั้นมีมากพอที่จะนำไปขายเป็นรายได้ส่วนหนึ่งได้ จึงเกิดความคิดที่จะปล่อยปลาลงเลี้ยงในบ่อเปิดพร้อม ๆ กับการเลี้ยงเปิด โดยปล่อยปลาลงไปหลายชนิด ได้แก่ ปลาตะเพียน ปลานิล ปลาสวาย ปลายี่สกเทศ และปลาจิ้น (ชั่งฮ้อ) ซึ่งจากการปล่อยปลาลงเลี้ยงในบ่อเปิดให้ผลผลิตเป็นที่น่าพอใจแก่เกษตรกร เพราะปลาที่ปล่อยไปนั้นไม่ต้องเสียต้นทุนค่าอาหาร เนื่องจากปลาจะกินมูลเปิดและเศษอาหารที่เหลือจากเปิดกิน และรายได้จากการเลี้ยงปลายังมีส่วนช่วยผลขาดทุนในยามที่เปิดให้ใช้ไม่ตี หรือราคาอาหารเปิดสูง หรือราคาไข่เปิดตกต่ำจนขายไม่คุ้มต้นทุนการเลี้ยงเปิดอีกด้วย

ต้นทุนการทำฟาร์มเลี้ยงปลาและเปิดแบบผสมผสาน

ในการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการลงทุนทำฟาร์มเลี้ยงปลาและเปิดแบบผสมผสาน ได้ดำเนินการสุ่มตัวอย่างเกษตรกรในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม เพราะเป็นอำเภอที่มีการทำฟาร์มเลี้ยงปลาและเปิดแบบผสมผสานมากที่สุดในจังหวัดนครปฐม และการวิเคราะห์ได้ใช้ข้อมูลในระหว่างเดือนมกราคม 2528 ถึงเดือนมิถุนายน 2529 รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 1 ปี 6 เดือน หรือ 18 เดือน

จากการศึกษาฟาร์มเลี้ยงปลาและเปิดแบบผสมผสานจำนวน 15 ฟาร์ม ทราบว่าจำนวนเปิดที่เลี้ยงน้อยที่สุดมีจำนวน 1,000 ตัว ต่อเนื้อที่บ่อปลา 3 ไร่ และจำนวนเปิดที่เลี้ยงมากที่สุดมีจำนวน 2,000 ตัว ต่อเนื้อที่บ่อปลา 30 ไร่

อายุของเปิดที่เริ่มเลี้ยงเฉลี่ยแต่ละขนาดฟาร์มมีดังนี้คือ ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยฟาร์มละ 4.50, 4.70 และ 4.90 เดือนตามลำดับ (ตารางที่ 3.1)

ระยะเวลาการเลี้ยงเปิดของทุกฟาร์มจะเท่ากันคือ 1 ปี 6 เดือน ส่วนระยะเวลาการเลี้ยงปลาของแต่ละขนาดฟาร์มมีดังนี้คือ ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยฟาร์มละ 11.40, 10.80 และ 11.80 เดือนตามลำดับ (ตารางที่ 3.2)

ขนาดบ่อปลาเฉลี่ยของแต่ละขนาดฟาร์มมีดังนี้คือ ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยฟาร์มละ 3.40, 6.20 และ 18.60 ไร่ตามลำดับ (ตารางที่ 3.3)

ตารางที่ 3.1 ตารางแสดงอายุของเบ็ดที่เริ่มเลี้ยงของเกษตรกรผู้ทำฟาร์มเลี้ยงปลาและเบ็ดแบบผสมผสานในจังหวัดนครปฐม ตั้งแต่เดือนมกราคม 2528 ถึงเดือนมิถุนายน 2529

ฟาร์มลำดับที่	อายุของเบ็ดที่เริ่มเลี้ยง (เดือน)		
	ฟาร์มขนาดเล็ก	ฟาร์มขนาดกลาง	ฟาร์มขนาดใหญ่
1	5	4.50	5
2	5	5	5
3	4	4.50	5
4	4	5	4.5
5	4.50	4.50	5
รวม	22.50	23.50	24.50
อายุเบ็ดที่เริ่มเลี้ยงเฉลี่ย ¹ ฟาร์มละ	4.50	4.70	4.90

ที่มา: จากการสอบถามเกษตรกรผู้ทำฟาร์มเลี้ยงปลาและเบ็ดแบบผสมผสาน จำนวน 15 ราย

$$^1 \text{อายุของเบ็ดที่เริ่มเลี้ยงเฉลี่ยต่อฟาร์ม} = \frac{\text{อายุเบ็ดรวมแต่ละขนาดฟาร์ม}}{\text{จำนวนฟาร์มแต่ละขนาดฟาร์ม}}$$

ตารางที่ 3.2 ตารางแสดงอายุการเลี้ยงปลาของเกษตรกรผู้ทำฟาร์มเลี้ยงปลาและเปิดแบบผสมผสาน ในจังหวัดนครปฐม ตั้งแต่เดือนมกราคม 2528 ถึงเดือนมิถุนายน 2529

ฟาร์มลำดับที่	อายุการเลี้ยงปลา (เดือน)		
	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่
1	12	11	8
2	12	12	12
3	12	11	12
4	12	9	15
5	9	11	12
รวม	57	54	59
อายุการเลี้ยงปลาเฉลี่ย ¹ ฟาร์มละ	11.40	10.80	11.80

ที่มา: จากการสอบถามเกษตรกรผู้ทำฟาร์มเลี้ยงปลาและเปิดแบบผสมผสาน จำนวน 15 ราย

$$^1 \text{การคำนวณอายุการเลี้ยงปลาเฉลี่ยต่อฟาร์ม} = \frac{\text{อายุการเลี้ยงปลารวมของแต่ละขนาดฟาร์ม}}{\text{จำนวนฟาร์มทั้งหมดของแต่ละขนาดฟาร์ม}}$$

ตารางที่ 3.3 ตารางแสดงขนาดบ่อของเกษตรกรผู้ทำฟาร์มเลี้ยงปลาและเปิดแบบผสมผสาน
ในจังหวัดนครปฐม ตั้งแต่เดือนมกราคม 2528 ถึงเดือนมิถุนายน 2529

ฟาร์มลำดับที่	ขนาดบ่อ (ไร่)		
	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่
1	4	5	12
2	3	5	30
3	3	10	11
4	3	6	12
5	4	5	28
รวม	17	31	93
ขนาดบ่อเฉลี่ยฟาร์มละ ¹	3.40	6.20	18.60

ที่มา: จากการสอบถามเกษตรกรผู้ทำฟาร์มเลี้ยงปลาและเปิดแบบผสมผสาน จำนวน 15 ราย

$$^1 \text{การคำนวณขนาดบ่อเฉลี่ยต่อฟาร์ม} = \frac{\text{ขนาดบ่อรวมของแต่ละขนาดฟาร์ม}}{\text{จำนวนฟาร์มของแต่ละขนาดฟาร์ม}}$$

การรวบรวมต้นทุนของการทำฟาร์มเลี้ยงปลาและเปิดแบบผสมผสาน

ในการรวบรวมต้นทุนในการทำฟาร์มเลี้ยงปลาและเปิดแบบผสมผสาน ได้พิจารณาจัดประเภทต้นทุนเป็น 2 ลักษณะคือ

1. จัดตามพฤติกรรมต้นทุน โดยแบ่งเป็นต้นทุนผันแปรและต้นทุนคงที่

ต้นทุนผันแปร (Variable Cost) คือ ค่าใช้จ่ายประเภทที่เพิ่มขึ้นหรือลดลง โดยมีส่วนสัมพันธ์โดยตรงกับปริมาณการผลิต และต้นทุนต่อหน่วยผลผลิตของค่าใช้จ่ายประเภทนี้คงที่ไม่ว่าปริมาณการผลิตจะเพิ่มขึ้นหรือลดลง¹ ซึ่งได้แก่ ค่าพันธุ์เปิด ค่าอาหารเปิด และค่าพันธุ์ปลา

นอกจากนี้ยังมีค่าใช้จ่ายประเภทที่เป็นลักษณะต้นทุนกึ่งผันแปร (Semi-Variable Cost) คือ ต้นทุนที่เปลี่ยนแปลงไปตามปริมาณการผลิต แต่มิได้เปลี่ยนแปลงในอัตราส่วนโดยตรงกับปริมาณการผลิต² ได้แก่ ค่าแรงงาน ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์และสิ่งก่อสร้าง ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ค่ายาป้องกันและรักษาโรค และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เช่น ค่าไฟฟ้าและค่าวัสดุสิ้นเปลืองอื่น ๆ เป็นต้น

ต้นทุนคงที่ (Fixed Cost) คือ ค่าใช้จ่ายประเภทที่มีจำนวนคงที่สำหรับการผลิตจนถึงระดับหนึ่ง ภายในระดับการผลิตนั้นไม่ว่าปริมาณการผลิตจะเพิ่มขึ้นหรือลดลง ค่าใช้จ่ายประเภทนี้จะมีจำนวนคงที่ และต้นทุนต่อหน่วยผลผลิตของค่าใช้จ่ายประเภทนี้จะลดลงเมื่อปริมาณการผลิตเพิ่มขึ้น ในทางกลับกัน ต้นทุนต่อหน่วยผลผลิตจะสูงขึ้นเมื่อปริมาณการผลิตลดลง³

จากการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตของการทำฟาร์มเลี้ยงปลาและเปิดแบบผสมผสาน ปรากฏว่าค่าใช้จ่ายที่จัดอยู่ในประเภทต้นทุนคงที่ได้แก่ ค่าเช่าที่ดิน ค่าดอกเบี้ยเงินทุน ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์และสิ่งก่อสร้างและค่าภาษีที่ดิน

2. จัดตามผลผลิตที่ได้ เนื่องจากเกษตรกรได้ปลาและเปิดเป็นผลิตผลของฟาร์ม ต้นทุนบางรายการกำหนดได้แน่ชัดว่าเป็นของการเลี้ยงเปิดหรือการเลี้ยงปลา แต่บางรายการไม่สามารถกำหนดได้แน่ชัดว่าเป็นของผลิตผลใด เพราะใช้ประโยชน์ร่วมกันจึงมีการแบ่งเป็นต้นทุนทางตรงและต้นทุนทางอ้อม

¹ เพ็ญแข สนิทวงศ์ ณ อยุธยา, การบัญชีต้นทุน, (โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), 2523, หน้า 18.

² เรื่องเดียวกัน หน้า 17.

³ เรื่องเดียวกัน หน้า 16.

ต้นทุนทางตรง (Direct Costs) หมายถึง ต้นทุนที่สามารถโยงกลับไปได้ชัดเจนว่าเกิดจากหน่วยงานใด ได้แก่ ค่าพันธุ์เปิด ค่าอาหารเปิด ค่าพันธุ์ปลา ค่าแรงงาน และค่ายาป้องกันและรักษาโรค

ต้นทุนทางอ้อม (Indirect Costs) หมายถึง ต้นทุนที่ไม่สามารถโยงกลับไปได้แน่ชัดว่าเกิดจากหน่วยงานใด อาจจะมีเกิดจากหลาย ๆ หน่วยงานหรือใช้ประโยชน์มากกว่า 1 หน่วยงาน ได้แก่ ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์และสิ่งก่อสร้าง ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ค่าคอกเบี้ยเงินทุน ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์และสิ่งก่อสร้าง ค่าเช่าที่ดิน และค่าภาษีที่ดิน

รายละเอียดการคำนวณต้นทุนของการทำฟาร์มเลี้ยงปลาและเปิดแบบผสมผสานเมื่อจัดประเภทต้นทุนตามพฤติกรรมต้นทุนมีดังต่อไปนี้

1. ต้นทุนผันแปร

1.1 ค่าพันธุ์เปิด

จากตารางที่ 3.4 ซึ่งแสดงจำนวน มูลค่า และราคาพันธุ์เปิด ทำให้ทราบถึงจำนวนเปิดที่เลี้ยงของแต่ละฟาร์มดังนี้คือ ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยฟาร์มละ 1,280, 3,280 และ 14,000 ตัว ตามลำดับ มูลค่าพันธุ์เปิดของแต่ละฟาร์มมีดังนี้คือ ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยฟาร์มละ 58,480, 132,500 และ 607,400 บาทตามลำดับ และราคาพันธุ์เปิดของฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยตัวละ 45.69, 40.40 และ 43.39 บาท ตามลำดับ สาเหตุที่ฟาร์มขนาดกลางมีราคาพันธุ์เปิดเฉลี่ยต่อตัวต่ำที่สุด เนื่องจากเกษตรกรผู้ทำฟาร์มขนาดกลาง ส่วนใหญ่จะซื้อพันธุ์เปิดจากเกษตรกรที่เลี้ยงเปิดเล็กแบบปล่อยทุ่งในอำเภอบางเลน ซึ่งเกษตรกรจะขายเปิดเหล่านี้ในราคาที่ต่ำกว่าราคาในท้องตลาดทั่วไปเล็กน้อย แต่ความสมบูรณ์ของเปิดอาจจะไม่ดีเท่ากับเปิดที่ซื้อจากร้านเอกชน ดังนั้นฟาร์มขนาดกลาง จึงมีราคาพันธุ์เปิดเฉลี่ยต่อตัวต่ำที่สุด

1.2 ค่าอาหารเปิด

อาหารเปิดได้แก่ รำหยาบ รำละเอียด ปลาช่อน ข้าว หัวอาหารเปิด ปลาบ่นจืด และเปลือกหอยบ่นซึ่งอัตราส่วนผสมอาหารเปิดเหล่านี้จะเปลี่ยนแปลงไปตามอายุของเปิดที่เลี้ยง หรือตามราคาอาหารเปิดแต่ละชนิด เช่นเมื่ออาหารเปิดชนิดใดชนิดหนึ่งมีราคาสูง เกษตรกรก็อาจจะลดอัตราส่วนของอาหารเปิดชนิดนั้นลงและเพิ่มอัตราส่วนของอาหารเปิดชนิดอื่นที่มีราคาถูกกว่าให้มากขึ้นแทนเพื่อประหยัดต้นทุนค่าอาหาร ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงปริมาณโปรตีนที่

ตารางที่ 3.4 ตารางแสดงจำนวน มูลค่า และราคาพันธุ์เป็ดของเกษตรกรผู้ทำฟาร์มเลี้ยงปลาและเป็ดแบบผสมผสาน ในจังหวัดนครปฐม ตั้งแต่เดือน มกราคม 2528 ถึงเดือนมิถุนายน 2529

ฟาร์มลำดับที่	ขนาดเล็ก			ขนาดกลาง			ขนาดใหญ่		
	จำนวน (ตัว)	มูลค่า (บาท)	ราคา (บาท/ตัว)	จำนวน (ตัว)	มูลค่า (บาท)	ราคา (บาท/ตัว)	จำนวน (ตัว)	มูลค่า (บาท)	ราคา (บาท/ตัว)
1	1,700	85,000	50	5,000	190,000	38	20,000	900,000	45
2	1,100	46,200	42	2,400	108,000	45	16,000	720,000	45
3	1,000	45,000	45	3,500	122,500	35	15,000	675,000	45
4	1,000	49,000	49	3,000	147,000	49	12,000	420,000	35
5	1,600	67,200	42	2,500	95,000	38	7,000	322,000	46
รวม	6,400	292,400		16,400	662,500		70,000	3,037,000	
จำนวนเป็ดเฉลี่ยฟาร์มละ ¹	1,280			3,280			14,000		
มูลค่าพันธุ์เป็ดเฉลี่ยฟาร์มละ ²		58,480			132,500			607,400	
ราคาพันธุ์เป็ดเฉลี่ยตัวละ ³			45.69			40.40			43.39

ที่มา : จากการสอบถามเกษตรกรผู้ทำฟาร์มเลี้ยงปลาและเป็ดแบบผสมผสาน จำนวน 15 ราย

1 การคำนวณจำนวนเป็ดที่เลี้ยงเฉลี่ยต่อฟาร์ม = $\frac{\text{จำนวนเป็ดที่เลี้ยงรวม}}{\text{จำนวนฟาร์ม}}$

2 การคำนวณมูลค่าพันธุ์เป็ดเฉลี่ยต่อฟาร์ม = $\frac{\text{มูลค่าพันธุ์เป็ดรวม}}{\text{จำนวนฟาร์ม}}$

3 การคำนวณราคาพันธุ์เป็ดเฉลี่ยต่อตัว = $\frac{\text{มูลค่าพันธุ์เป็ดเฉลี่ยต่อฟาร์ม}}{\text{จำนวนพันธุ์เป็ดเฉลี่ยต่อฟาร์ม}}$

เปิดจะได้รับด้วย จากการสอบถามเกษตรกรผู้เลี้ยงเป็ดในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม พบว่าราคาอาหารเป็ดแต่ละชนิดในช่วงปี 2528-2529 ไม่แตกต่างกันมากนัก ดังรายละเอียดในตารางที่ 3.5 ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1.2.1 ค่ารำหยาบ

ปริมาณรำหยาบที่ใช้ของแต่ละฟาร์มมีดังนี้คือ ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยฟาร์มละ 60,912.60, 150,694.60 และ 606,329.00 กิโลกรัม ตามลำดับ มูลค่ารำหยาบที่ใช้ของแต่ละฟาร์มมีดังนี้คือ ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยฟาร์มละ 66,226.60, 163,384.00 และ 601,027.38 บาท ตามลำดับ ส่วนราคารำหยาบเฉลี่ยต่อกิโลกรัมของแต่ละฟาร์มมีดังนี้คือ ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยกิโลกรัมละ 1.09, 1.08 และ 0.99 บาทตามลำดับ

1.2.2 ค่ารำละเอียด

ปริมาณรำละเอียดที่ใช้ของแต่ละฟาร์มมีดังนี้คือ ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยฟาร์มละ 1,295.40, 3,519.80 และ 14,649.20 กิโลกรัม ตามลำดับ มูลค่ารำละเอียดที่ใช้ของฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยฟาร์มละ 3,739.80, 10,129.80 และ 40,644.15 บาท ตามลำดับ ส่วนราคารำละเอียดเฉลี่ยต่อกิโลกรัมของแต่ละฟาร์มมีดังนี้คือ ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยกิโลกรัมละ 2.89, 2.88 และ 2.77 บาทตามลำดับ

1.2.3 ค่าปลายข้าว

ปริมาณปลายข้าวที่ใช้เลี้ยงเป็ดของแต่ละฟาร์มมีดังนี้คือ ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยฟาร์มละ 44,672.60, 135,748.60 และ 563,813 กิโลกรัม ตามลำดับ มูลค่าปลายข้าวที่ใช้ของฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยฟาร์มละ 140,138.80, 421,470.60 และ 1,711,025.58 บาทตามลำดับ ส่วนราคาปลายข้าวเฉลี่ยต่อกิโลกรัมของแต่ละฟาร์ม เป็นดังนี้ คือ ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยกิโลกรัมละ 3.14, 3.10 และ 3.03 บาทตามลำดับ

1.2.4 ค่าหัวอาหารเป็ด

ปริมาณหัวอาหารเป็ดที่ใช้ของแต่ละฟาร์มมีดังนี้คือ ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยฟาร์มละ 14,746.20, 34,745.40 และ 145,493.50 กิโลกรัมตามลำดับมูลค่าหัวอาหารเป็ดที่ใช้ของแต่ละฟาร์มมีดังนี้คือ ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยฟาร์มละ 147,366.80, 346,746.00 และ

ตารางที่ 3.5 ตารางแสดงปริมาณ มูลค่า และราคาอาหารเปิดของเกษตรกรผู้ทำฟาร์มเลี้ยงปลาและเปิดแบบผสมผสาน ในจังหวัดนครปฐม ตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2528 ถึงเดือนมิถุนายน 2529

รายการ	ฟาร์มขนาดเล็ก			ฟาร์มขนาดกลาง			ฟาร์มขนาดใหญ่		
	ปริมาณ (กก./ฟาร์ม)	มูลค่า (บาท/ฟาร์ม)	ราคา ² (บาท/กก.)	ปริมาณ (กก./ฟาร์ม)	มูลค่า (บาท/ฟาร์ม)	ราคา ² (บาท/กก.)	ปริมาณ (กก./ฟาร์ม)	มูลค่า (บาท/ฟาร์ม)	ราคา ² (บาท/กก.)
รำพวย	60,912.60	66,226.60	1.09	150,694.60	163,384.00	1.08	606,329.00	601,027.38	0.99
รำละเอียด	1,295.40	3,739.80	2.89	3,519.80	10,129.80	2.88	14,649.20	40,644.15	2.77
ปลายข้าว	44,672.60	140,138.80	3.14	135,748.60	421,470.60	3.10	563,813.00	1,711,025.58	3.03
หัวอาหารเปิด	14,746.20	147,366.80	9.99	34,745.40	346,746.00	9.98	145,493.20	1,416,777.07	9.74
ปลาบด	13,777.40	126,740.00	9.20	25,270.80	235,154.80	9.31	105,046.40	961,712.17	9.16
เปลือกหอยผ่น	1,575.60	2,498.40	1.59	3,988.00	6,316.40	1.58	16,271.00	23,594.63	1.45
รวม	136,979.80	486,710.40	3.55	353,967.20	1,183,201.60	3.34	1,451,601.80	4,754,780.98	3.28
จำนวนเปิดเฉลี่ย	1,280	1,280		3,280	3,280		14,000	14,000	
เฉลี่ยต่อตัว ³	107.20	380.24	3.55	107.92	360.73	3.34	103.69	339.63	3.28

1 ปริมาณและมูลค่าอาหารเปิดแต่ละชนิดเฉลี่ยของฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ จากข้อมูลในภาคผนวก ตารางที่ 1, 2, 3

2 ราคาอาหารเปิดแต่ละชนิดเฉลี่ยต่อกิโลกรัม = $\frac{\text{มูลค่าอาหารเปิดแต่ละชนิด}}{\text{ปริมาณอาหารเปิดแต่ละชนิด}}$

3 ปริมาณอาหารเปิดรวมเฉลี่ยต่อตัว = $\frac{\text{ปริมาณอาหารเปิดรวมแต่ละขนาดฟาร์ม}}{\text{จำนวนเปิดเฉลี่ยของแต่ละขนาดฟาร์ม (ตารางที่ 3.4)}}$

3 มูลค่าอาหารเปิดรวมเฉลี่ยต่อตัว = $\frac{\text{มูลค่าอาหารเปิดรวมแต่ละขนาดฟาร์ม}}{\text{จำนวนเปิดเฉลี่ยของแต่ละขนาดฟาร์ม (ตารางที่ 3.4)}}$

1,416,777.07 บาท ตามลำดับ สำหรับราคาหัวอาหารเปิดของฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยกิโลกรัมละ 9.99, 9.98 และ 9.74 บาทตามลำดับ

1.2.5 ค่าปลาน้ำจืด

ปริมาณปลาน้ำจืดที่ใช้ของฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยฟาร์มละ 13,777.40, 25,270.80 และ 105,046.40 กิโลกรัม ตามลำดับ มูลค่าปลาน้ำจืดที่ใช้ของแต่ละฟาร์มมีดังนี้คือ ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยฟาร์มละ 126,740.00, 235,154.80 และ 961,712.17 บาทตามลำดับ ส่วนราคาปลาน้ำจืดของแต่ละฟาร์มมีดังนี้คือ ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยกิโลกรัมละ 9.20, 9.31 และ 9.16 บาทตามลำดับ

1.2.6 ค่าเปลือกหอยบ่น

ปริมาณเปลือกหอยบ่นที่ใช้ของแต่ละฟาร์มมีดังนี้คือ ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยฟาร์มละ 1,575.60, 3,988.00 และ 16,271.00 กิโลกรัม ตามลำดับ มูลค่าเปลือกหอยบ่นที่ใช้ของฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยฟาร์มละ 2,498.40, 6,316.40 และ 23,594.63 บาท ตามลำดับ ส่วนราคาเปลือกหอยบ่นของแต่ละฟาร์มมีดังนี้คือ ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยกิโลกรัมละ 1.59, 1.58 และ 1.45 บาท ตามลำดับ

ค่าอาหารเปิดรวมทั้งสิ้นของแต่ละฟาร์มมีดังนี้คือ ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยฟาร์มละ 486,710.40, 1,183,201.60 และ 4,754,780.98 บาทตามลำดับ หรือเฉลี่ยตัวละ 380.24, 360.73 และ 339.63 บาทตามลำดับ สำหรับราคาอาหารเปิดของแต่ละฟาร์มมีดังนี้คือ ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยกิโลกรัมละ 3.55, 3.34 และ 3.28 บาท ตามลำดับ ราคาอาหารเปิดแต่ละชนิดของฟาร์มขนาดใหญ่จะต่ำที่สุดเนื่องจากฟาร์มขนาดใหญ่ ซื้ออาหารเปิดแต่ละชนิดในปริมาณมาก จึงได้รับส่วนลดจากการซื้อ ทำให้ราคาต่อกิโลกรัมต่ำกว่าฟาร์มขนาดกลาง และขนาดเล็ก

1.3 ค่าพันธุ์ปลา

ปลาที่เกษตรกรเลี้ยงได้แก่ ปลาดุก เพ็ญ ปลานิล ปลาสร้อย ปลาน้ำจืดเทศ และปลาจีน (ชั่งซื้อ) ซึ่งเกษตรกรบางรายจะเลี้ยงปลาเพียงชนิดเดียว แต่บางรายจะเลี้ยงปลาตั้งแต่ 2-5 ชนิด เกษตรกรส่วนใหญ่จะซื้อพันธุ์ปลาจากแหล่งพันธุ์ปลา 2 แหล่งคือ จากเอกชนและจากกรมประมง แต่เกษตรกรนิยมซื้อจากเอกชนมากกว่ากรมประมง ทั้งนี้เพราะได้รับความสะดวกในการติดต่อซื้อพันธุ์ปลา

ตารางที่ 3.6 ตารางแสดงอัตราส่วนการปล่อยลาของเกษตรกรผู้ทำฟาร์มเลี้ยงปลาและเบ็ดเตล็ดตามสหส่วน ในจังหวัดนครปฐม ตั้งแต่เดือนมกราคม 2528 ถึงเดือนมิถุนายน 2529

ชนิดพันธุ์ปลา	ฟาร์มขนาดเล็ก		ฟาร์มขนาดกลาง		ฟาร์มขนาดใหญ่				
	ตัว/ฟาร์ม ¹	ตัว/ไร่ ¹	ร้อยละ ²	ตัว/ฟาร์ม ¹	ตัว/ไร่ ¹	ร้อยละ ²	ตัว/ฟาร์ม ¹	ตัว/ไร่ ¹	ร้อยละ ²
ปลาตะเพียน	3,800	1,117.65	16.67	17,000	2,741.94	35.27	36,000	1,935.48	19.73
ปลานิล	19,000	5,588.24	83.33	24,000	3,870.97	49.79	112,000	6,021.51	61.40
ปลาสวาย	-	-	-	1,000	161.29	2.08	8,000	430.11	4.39
ปลาชุกเทศ	-	-	-	6,200	1,000	12.86	18,400	989.25	10.09
ปลาชังยี่	-	-	-	-	-	-	8,000	430.11	4.39
รวม	22,800	6,705.89	100	48,200	7,774.20	100	182,400	9,806.46	100

1 อัตราการปล่อยปลาเฉลี่ยต่อฟาร์มและเฉลี่ยต่อไร่ของฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ได้จากตารางที่ 4.15

2 การคำนวณอัตราส่วนการปล่อยปลาต่อชนิดของแต่ละขนาดฟาร์ม = $\frac{\text{จำนวนปลาที่ปล่อยแต่ละชนิดต่อฟาร์มของแต่ละขนาดฟาร์ม} \times 100}{\text{จำนวนปลาที่ปล่อยรวมของแต่ละขนาดฟาร์ม}}$

ตารางที่ 3.6 แสดงให้เห็นอัตราการปล่อยปลาของแต่ละขนาดฟาร์มมีดังนี้คือ ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยฟาร์มละ 22,800, 48,200 และ 182,400 ตัวหรือเฉลี่ยไร่ละ 6,705.89, 7,774.20 และ 9,806.46 ตัว ตามลำดับ

สำหรับอัตราส่วนการปล่อยปลาของแต่ละขนาดฟาร์มมีดังนี้คือ ฟาร์มขนาดเล็กมีอัตราการปล่อยปลาตะเพียนและปลานิล ไร่ละ 16.67 และ 83.33 ตามลำดับ ฟาร์มขนาดกลางมีอัตราส่วนการปล่อยปลาตะเพียน ปลานิล ปลาสร้อย และปลาสังกะสี ไร่ละ 35.27 49.79 2.08 และ 12.86 ตามลำดับ ฟาร์มขนาดใหญ่ มีอัตราส่วนการปล่อยปลา ตะเพียน ปลานิล ปลาสร้อย ปลาสังกะสี และปลาช่อน ไร่ละ 19.73 61.40 4.39 10.09 และ 4.39 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาอัตราส่วนการปล่อยปลาจะพบว่า ฟาร์มขนาดเล็ก มีอัตราการปล่อยปลานิลสูงที่สุด รองลงมาคือปลาตะเพียน ฟาร์มขนาดกลางมีอัตราส่วนการปล่อยปลานิลสูงที่สุด รองลงมาคือปลาตะเพียน ปลาสังกะสี และปลาสร้อย ส่วนฟาร์มขนาดใหญ่ มีอัตราส่วนการปล่อยปลานิลสูงที่สุด รองลงมาคือ ปลาตะเพียน ปลาสังกะสี ปลาสร้อย และปลาช่อน

สำหรับค่าพันธุ์ปลาได้จากการสอบถามเกษตรกรผู้ทำฟาร์มเลี้ยงปลาและ เปิดแบบผสมผสาน เกี่ยวกับข้อมูลค่าพันธุ์ปลาของแต่ละขนาดฟาร์ม ปรากฏว่า มูลค่าพันธุ์ปลา ของฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยฟาร์มละ 3,130, 7,720 และ 30,700 บาท หรือเฉลี่ยไร่ละ 920.59, 1,245.16 และ 1,650.53 บาทตามลำดับ (ตาราง 3.7)

ตารางที่ 3.7 ตารางแสดงมูลค่าพื้นที่ป่าของเกษตรกรผู้ทำฟาร์มเลี้ยงปลาและป่าเต็งรังผสมผสาน ในจังหวัดนครปฐม ตั้งแต่เดือนมกราคม 2528 ถึงเดือนมิถุนายน 2529

ชนิดของปลา	ขนาดเล็ก		ขนาดกลาง		ขนาดใหญ่	
	บาท/ฟาร์ม ¹	บาท/ไร่ ²	บาท/ฟาร์ม ¹	บาท/ไร่ ²	บาท/ฟาร์ม ¹	บาท/ไร่ ²
ปลาดุกเข้มน	510	150	1.790	288.71	4,440	238.71
ปลานิล	2,620	770.59	4,340	700	14,740	792.47
ปลาสวาย	-	-	350	56.45	2,600	139.78
ปลาช่อนเทศ	-	-	1,240	200	5,720	307.53
ปลาช่อน	-	-	-	-	3,200	172.04
รวม	3,130	920.59	7,720	1,245.16	30,700	1,650.53

¹มูลค่าพื้นที่ปลาเจ็ลยต่อฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ได้จากภาคผนวกตารางที่ 7, 8, 9

²มูลค่าพื้นที่ปลาเจ็ลยต่อไร่ของฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ได้จากภาคผนวกตารางที่ 7, 8, 9

1.4 ค่าแรงงาน

ค่าแรงงานที่นำมาใช้ในการคำนวณต้นทุน ประกอบด้วยค่าแรงงานประจำ และค่าแรงงานชั่วคราว

ค่าแรงงานประจำได้แก่ ค่าแรงงานที่ใช้ในการทำฟาร์มเลี้ยงปลาและเปิดแบบผสมผสานประจำวันตลอดระยะเวลาการเลี้ยง ซึ่งแบ่งออกได้เป็น ค่าแรงงานจ้างประจำ และค่าแรงงานในครัวเรือน ซึ่งคำนวณในลักษณะของค่าเสียโอกาส ค่าแรงงานประจำนี้เป็นแรงงานที่ใช้เฉพาะในการเลี้ยงเปิดเท่านั้น

จำนวนแรงงานที่ใช้ในการทำฟาร์มเลี้ยงปลาและเปิดแบบผสมผสานส่วนใหญ่เป็นแรงงานในครัวเรือน โดยเฉพาะฟาร์มขนาดเล็ก และขนาดกลาง ส่วนแรงงานจ้างประจำนั้น ฟาร์มขนาดใหญ่จะมีแรงงานจ้างสูงที่สุด เนื่องจากปริมาณงานของฟาร์มขนาดใหญ่มีมาก จึงจำเป็นต้องจ้างลูกจ้างประจำไว้ทำงานภายในฟาร์ม และจ้างลูกจ้างชั่วคราวไว้ทำงานพิเศษนอกเหนือจากงานประจำ ได้แก่ การต้อนจับปลา เนื่องจากเกษตรกรผู้ทำฟาร์มขนาดใหญ่บางรายจะจับปลาไปขายด้วยตนเอง ส่วนฟาร์มที่มีได้จับปลาไปขายเองนั้นจะมีพ่อค้าไปรับซื้อถึงที่ฟาร์ม ค่าแรงงานจ้างชั่วคราวมีทั้งที่เป็นการจ้างรายวันและจ้างเหมา

ตารางที่ 3.8 ซึ่งแสดงอัตราส่วนของแรงงานในครัวเรือนและแรงงานจ้างประจำของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาและเปิดแบบผสมผสาน แสดงให้เห็นแรงงานประจำทั้งหมดของแต่ละฟาร์มดังนี้คือ ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยฟาร์มละ 3.60, 4.60 และ 8.20 คนตามลำดับ เมื่อพิจารณาอัตราส่วนการใช้แรงงานในครัวเรือนและแรงงานจ้างประจำ จะพบว่าอัตราส่วนการใช้แรงงานในครัวเรือนของฟาร์มขนาดเล็กจะสูงที่สุด รองลงมาคือ ฟาร์มขนาดกลางและขนาดใหญ่ ส่วนการใช้แรงงานจ้างประจำนั้น ฟาร์มขนาดใหญ่จะมีการใช้แรงงานจ้างประจำสูงที่สุด รองลงมาคือ ฟาร์มขนาดกลางและขนาดเล็ก อัตราส่วนการใช้แรงงานในครัวเรือนของแต่ละฟาร์มมีดังนี้คือ ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ร้อยละ 77.78, 73.91 และ 36.59 ตามลำดับ และมีอัตราส่วนการใช้แรงงานจ้างประจำ ร้อยละ 22.22, 26.09 และ 63.41 ตามลำดับ

ตารางที่ 3.8 ตารางแสดงอัตราส่วนของแรงงานในครัวเรือนและแรงงานจ้างประจำของเกษตรกรผู้ทำฟาร์มเลี้ยงปลาและเปิดแบบผสมผสาน ในจังหวัดนครปฐม ตั้งแต่เดือนมกราคม 2528 ถึงเดือนมิถุนายน 2529

ขนาดฟาร์ม	แรงงานในครัวเรือน		แรงงานจ้างประจำ		แรงงานประจำทั้งหมด	
	คน/ฟาร์ม ¹	ร้อยละ ³	คน/ฟาร์ม ¹	ร้อยละ ⁴	คน/ฟาร์ม ²	ร้อยละ
ขนาดเล็ก	2.80	77.78	0.80	22.22	3.60	100
ขนาดกลาง	3.40	73.91	1.20	26.09	4.60	100
ขนาดใหญ่	3.00	36.59	5.20	63.41	8.20	100

¹จำนวนแรงงานในครัวเรือนและจำนวนแรงงานจ้างประจำของแต่ละขนาดฟาร์ม ได้จากภาคผนวกตารางที่ 11

²จำนวนแรงงานทั้งหมดเฉลี่ยต่อฟาร์ม = จำนวนแรงงานในครัวเรือน + จำนวนแรงงานจ้างประจำ

³การคำนวณอัตราส่วนของจำนวนแรงงานในครัวเรือน = $\frac{\text{จำนวนแรงงานในครัวเรือน}}{\text{จำนวนแรงงานประจำทั้งหมด}} \times 100$

⁴การคำนวณอัตราส่วนของจำนวนแรงงานจ้างประจำ = $\frac{\text{จำนวนแรงงานจ้างประจำ}}{\text{จำนวนแรงงานประจำทั้งหมด}} \times 100$

เมื่อกำหนดค่าแรงงานตามตารางที่ 3.9 ปรากฏว่าค่าแรงงานในครัวเรือนของแต่ละฟาร์มมีดังนี้คือ ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยฟาร์มละ 40,784.10, 61,858.22 และ 65,489.21 บาท ตามลำดับ หรือเฉลี่ยตัวละ 31.86, 18.86 และ 4.68 บาท ตามลำดับ จะเห็นว่าค่าแรงงานในครัวเรือนของฟาร์มขนาดใหญ่จะสูงที่สุด รองลงมาคือ ฟาร์มขนาดกลางและขนาดเล็ก ทั้งนี้เพราะถึงแม้ว่าฟาร์มขนาดใหญ่จะมีจำนวนแรงงานและอัตราค่าจ้างแรงงานใกล้เคียงกับฟาร์มขนาดกลางและขนาดเล็ก แต่ฟาร์มขนาดใหญ่จะมีจำนวนชั่วโมงการทำงานเฉลี่ยต่อวันสูงกว่าฟาร์มขนาดกลางและขนาดเล็กมาก จึงทำให้ค่าแรงงานในครัวเรือนสูงที่สุด

ส่วนค่าแรงงานจ้างประจำของแต่ละฟาร์มมีดังนี้คือ ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยฟาร์มละ 11,652.60, 21,832.21 และ 113,514.62 บาท ตามลำดับ หรือเฉลี่ยตัวละ 9.10, 6.66 และ 8.11 บาท ตามลำดับ ค่าแรงงานจ้างประจำของฟาร์มขนาดใหญ่จะสูงที่สุด รองลงมาคือฟาร์มขนาดกลางและขนาดเล็ก เนื่องจากฟาร์มขนาดใหญ่มีจำนวนแรงงานและจำนวนชั่วโมงการทำงานเฉลี่ยต่อวันสูงที่สุด

สำหรับแรงงานประจำทั้งหมดของแต่ละฟาร์ม มีดังนี้คือ ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยฟาร์มละ 52,436.70, 83,690.53 และ 179,003.83 บาท ตามลำดับ หรือเฉลี่ยตัวละ 40.97, 25.52 และ 12.79 บาท ตามลำดับ จะเห็นว่าค่าแรงงานทั้งหมดเฉลี่ยต่อวันของฟาร์มขนาดเล็กจะสูงที่สุด รองลงมาคือ ฟาร์มขนาดกลางและขนาดใหญ่ ทั้งนี้เพราะ ถึงแม้ว่าค่าแรงงานทั้งหมดเฉลี่ยต่อฟาร์มของฟาร์มขนาดใหญ่จะสูงที่สุด แต่เมื่อเฉลี่ยต่อตัวแล้ว ฟาร์มขนาดใหญ่มีจำนวนเป็ดที่เลี้ยงมากกว่าฟาร์มขนาดกลางและขนาดเล็ก จึงมีต้นทุนค่าแรงงานประจำต่อตัวต่ำที่สุด

ตารางที่ 3.9 ตารางแสดงค่าแรงงานในครัวเรือนและค่าแรงงานจ้างประจำของเกษตรกรผู้ทำฟาร์มเลี้ยงปลาและเปิดแบบผสมผสาน ในจังหวัดนครปฐม ตั้งแต่เดือนมกราคม 2528 ถึงเดือนมิถุนายน 2529

ขนาดฟาร์ม	แรงงานในครัวเรือน					แรงงานจ้าง (แรงงานประจำ)					แรงงานประจำทั้งหมด				
	ชั่วโมง ทำงาน ¹ (ชม./วัน)	อัตรา ค่าจ้าง ² (บาท/ชม.)	จำนวน แรงงาน ³ (คน)	ค่าแรงงาน		ชั่วโมง ทำงาน ¹ (ชม./วัน)	อัตรา ค่าจ้าง ² (บาท/ชม.)	จำนวน แรงงาน ³ (คน)	ค่าแรงงาน		ชั่วโมง ทำงาน ¹ (ชม./วัน)	อัตรา ค่าจ้าง ² (บาท/ชม.)	จำนวน แรงงาน ³ (คน)	ค่าแรงงาน	
				บาท/ฟาร์ม ⁴	บาท/ตัว ⁵				บาท/ฟาร์ม ⁴	บาท/ตัว ⁵				บาท/ฟาร์ม ⁴	บาท/ตัว ⁵
ขนาดเล็ก	5.16	5.17	2.80	40,784.10	31.86	5.16	5.17	0.80	11,652.60	9.10	5.16	5.17	3.60	52,436.70	40.97
ขนาดกลาง	6.24	5.34	3.40	61,858.22	18.86	6.24	5.34	1.20	21,832.31	6.66	6.24	5.34	4.60	83,690.53	25.52
ขนาดใหญ่	7.63	5.24	3.00	65,489.21	4.68	7.63	5.24	5.20	113,514.62	8.11	7.63	5.24	8.20	179,003.83	12.79

¹ ชั่วโมงการทำงานเฉลี่ยต่อวันของแต่ละขนาดฟาร์ม ได้จากภาคผนวกตารางที่ 12

² อัตราค่าจ้างแรงงานเฉลี่ยต่อวันของแต่ละขนาดฟาร์ม ได้จากภาคผนวกตารางที่ 13

³ จำนวนแรงงานในครัวเรือนและจำนวนแรงงานจ้างประจำของแต่ละขนาดฟาร์ม ได้จากภาคผนวกตารางที่ 11

⁴ การคำนวณค่าแรงงานในครัวเรือน ค่าแรงงานจ้างประจำ และค่าแรงงานประจำทั้งหมดเฉลี่ยต่อฟาร์ม = จำนวนแรงงาน × อัตราค่าจ้างแรงงาน × ชั่วโมงการทำงานเฉลี่ยต่อวัน × 546 วัน

⁵ การคำนวณค่าแรงงานในครัวเรือน ค่าแรงงานจ้างประจำและค่าแรงงานประจำทั้งหมดเฉลี่ยต่อตัว = $\frac{\text{ค่าแรงงานแต่ละประเภทของแต่ละขนาดฟาร์ม}}{\text{จำนวนเป็ดที่เลี้ยงเฉลี่ยของแต่ละขนาดฟาร์ม (ตารางที่ 3.4)}}$

จากตารางที่ 3.10 ซึ่งแสดงค่าแรงงานชั่วคราวของเกษตรกรผู้ทำฟาร์ม เลี้ยงปลาและเปิดแบบผสมผสาน ทำให้ทราบถึงค่าแรงงานจ้างประจำของฟาร์มขนาดใหญ่ เฉลี่ย ฟาร์มละ 5,760 บาท หรือเฉลี่ยตัวละ 309.68 บาท

1.5 ค่ายาป้องกันและรักษาโรค

ค่ายาป้องกันและรักษาโรค หมายถึง ค่าวัคซีนป้องกันโรคเปิด ซึ่งได้แก่ โรคเพิร์ลและโรคอิหวาต์ เป็นต้น ตลอดจนค่ายาและวิตามินบำรุงเปิดตลอดระยะเวลาการเลี้ยง จากการสอบถามเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาและเปิดแบบผสมผสานในท้องที่ที่ทำการศึกษา ปรากฏว่า ค่ายาป้องกันและรักษาโรคของแต่ละฟาร์มเป็นดังนี้คือ ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยฟาร์มละ 7,956, 12,872 และ 39,197 บาท ตามลำดับ หรือเฉลี่ยตัวละ 6.22, 3.92 และ 2.80 บาท ตามลำดับ (ตารางที่ 3.11) จะเห็นว่า ค่ายาป้องกันและรักษาโรคเฉลี่ยต่อตัวของฟาร์มขนาดใหญ่จะต่ำที่สุด เนื่องจากฟาร์มขนาดใหญ่จะซื้อยาและวิตามินในปริมาณมาก จึงได้รับส่วนลดจากการซื้อและในการฉีดวัคซีนป้องกันโรคส่วนใหญ่แล้วฟาร์มขนาดใหญ่จะซื้อวัคซีนมาฉีดเอง จึงไม่ต้องเสียค่าแรงงานในการฉีด ทำให้ลดต้นทุนเกี่ยวกับยาป้องกันและรักษาโรค จึงมีค่าใช้จ่ายประเภทนี้ต่ำที่สุด รองลงมาคือ ฟาร์มขนาดกลางและขนาดเล็ก ตามลำดับ

1.6 ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง

ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง หมายถึง ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าน้ำมันเชื้อเพลิงที่ใช้กับ เครื่องสูบน้ำ ในการสูบน้ำเข้าและระบายน้ำออกจากบ่อเลี้ยงปลา จากการสอบถามเกษตรกรผู้ทำฟาร์ม เลี้ยงปลาและเปิดแบบผสมผสาน ทำให้ทราบถึงค่าน้ำมันเชื้อเพลิงของแต่ละขนาดฟาร์มดังนี้คือ ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยฟาร์มละ 9,735, 22,458.20 และ 45,304.80 บาทตามลำดับ (ตารางที่ 3.12)

สำหรับค่าน้ำมันรถยนต์จะเป็นค่าใช้จ่ายเฉพาะฟาร์มขนาดใหญ่และจะจัดเป็นต้นทุนในการเลี้ยงเปิดเท่านั้น เนื่องจากฟาร์มขนาดใหญ่จำเป็นต้องใช้รถบรรทุกอาหารและเดินทางจากบ้านพักไปยังฟาร์ม เป็นประจำ

ตารางที่ 3.10 ตารางแสดงค่าแรงงานชั่วคราวของเกษตรกรผู้ทำฟาร์มเลี้ยงปลาและเปิดแบบผสมผสาน ในจังหวัดนครปฐม ตั้งแต่เดือนมกราคม 2528 ถึงเดือนมิถุนายน 2529

ฟาร์มลำดับที่	ค่าแรงงานชั่วคราว (บาท)		
	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่
1	-	-	-
2	-	-	18,000
3	-	-	-
4	-	-	-
5	-	-	10,800
รวม	-	-	28,800
ค่าแรงงานชั่วคราวเฉลี่ย ¹ ฟาร์มละ	-	-	14,400
ขนาดบ่อเฉลี่ย (ไร่)	-	-	18.60
ค่าแรงงานชั่วคราวเฉลี่ยไร่ละ ²	-	-	774.19

ที่มา: จากการสอบถามเกษตรกรผู้ทำฟาร์มเลี้ยงปลาและเปิดแบบผสมผสาน จำนวน 15 ราย

$$^1 \text{ค่าแรงงานชั่วคราวเฉลี่ยต่อฟาร์ม} = \frac{\text{ค่าแรงงานชั่วคราวรวมของแต่ละขนาดฟาร์ม}}{\text{จำนวนฟาร์มทั้งหมดของแต่ละขนาดฟาร์ม}}$$

$$^2 \text{ค่าแรงงานชั่วคราวเฉลี่ยต่อไร่} = \frac{\text{ค่าแรงงานชั่วคราวเฉลี่ยต่อฟาร์มของแต่ละขนาดฟาร์ม}}{\text{ขนาดบ่อเฉลี่ยของแต่ละขนาดฟาร์ม}}$$

ตารางที่ 3.11 ตารางแสดงค่ายาป้องกันและรักษาโรคของเกษตรกรผู้ทำฟาร์มเลี้ยงปลาและ
เปิดแบบผสมผสาน ในจังหวัดนครปฐม ตั้งแต่เดือนมกราคม 2528 ถึงเดือน
มิถุนายน 2529

ฟาร์มลำดับที่	ค่ายาป้องกันและรักษาโรค		
	ฟาร์มขนาดเล็ก	ฟาร์มขนาดกลาง	ฟาร์มขนาดใหญ่
1	10,700	17,100	59,400
2	7,740	10,360	46,350
3	7,200	13,500	32,160
4	6,040	12,150	30,175
5	8,100	11,250	27,900
รวม	39,780	64,360	195,985
ค่ายาป้องกันและรักษาโรคเฉลี่ยฟาร์มละ (บาท)	7,956	12,872	39,197
จำนวนเปิดเฉลี่ย (ตัว)	1,280	3,280	14,000
ค่ายาป้องกันและรักษาโรค ² เฉลี่ยตัวละ (บาท)	6.22	3.92	2.80

ที่มา: จากการสอบถามเกษตรกรผู้ทำฟาร์มเลี้ยงปลาและเปิดแบบผสมผสาน จำนวน 15 ราย

$${}^1\text{ค่ายาป้องกันและรักษาโรคเฉลี่ยต่อฟาร์ม} = \frac{\text{ค่ายาป้องกันและรักษาโรคของแต่ละขนาดฟาร์ม}}{\text{จำนวนฟาร์มทั้งหมดของแต่ละขนาดฟาร์ม}}$$

$${}^2\text{ค่ายาป้องกันและรักษาโรคเฉลี่ยต่อตัว} = \frac{\text{ค่ายาป้องกันและรักษาโรคเฉลี่ยต่อฟาร์มแต่ละขนาดฟาร์ม}}{\text{จำนวนเปิดที่เลี้ยงเฉลี่ยแต่ละขนาดฟาร์ม}}$$

ตารางที่ 3.12 ตารางแสดงค่าน้ำเชื้อเพลิงของเกษตรกรผู้ทำฟาร์มเลี้ยงปลาและเปิดแบบผสมผสาน ในจังหวัดนครปฐม ตั้งแต่เดือนมกราคม 2528 ถึงเดือนมิถุนายน

2529

ฟาร์มลำดับที่	ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง (บาท/ฟาร์ม)		
	ฟาร์มขนาดเล็ก	ฟาร์มขนาดกลาง	ฟาร์มขนาดใหญ่
1	8,160	20,250	40,500
2	9,620	18,435	46,800
3	10,320	24,966	56,880
4	9,960	23,600	48,000
5	10,615	25,040	34,344
รวม	48,675	112,291	226,524
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงเฉลี่ยฟาร์มละ ¹	9,735	22,458.20	45,304.80

ที่มา: จากการสอบถามเกษตรกรผู้ทำฟาร์มเลี้ยงปลาและเปิดแบบผสมผสาน จำนวน 15 ราย

$$^1 \text{ ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงเฉลี่ยต่อฟาร์ม} = \frac{\text{ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงรวมของแต่ละขนาดฟาร์ม}}{\text{จำนวนฟาร์มทั้งหมดของแต่ละขนาดฟาร์ม}}$$

จากการสอบถามปรากฏว่า คำนี้อำนาจรถยนต์ของฟาร์มขนาดใหญ่เฉลี่ยฟาร์มละ 27,450 บาท หรือเฉลี่ยหัวละ 1.96 บาท (ตารางที่ 3.13)

1.7 ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ

ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เป็นค่าใช้จ่ายที่มีปริมาณไม่มากนักและเกี่ยวข้องกับการเลี้ยงปลาและเปิดแบบผสมผสาน จากการสอบถามเกษตรกรในท้องที่ที่ทำการศึกษ พบว่าค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ของแต่ละฟาร์มมีดังนี้คือ ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยฟาร์มละ 6,846, 9,112 และ 37,698.20 บาทตามลำดับ (ตารางที่ 3.14)

1.8 ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์และสิ่งก่อสร้าง

ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์และสิ่งก่อสร้าง ประกอบด้วยค่าซ่อมแซมโรงเรือนเปิดบ้านพัก และอุปกรณ์ในการเลี้ยงเปิดและการเลี้ยงปลา ซึ่งได้แก่ เครื่องสูบน้ำ รถเข็นอาหาร เป็นต้น สำหรับฟาร์มขนาดกลาง และขนาดใหญ่จะรวมถึงค่าซ่อมแซมเครื่องผสมอาหารและยานพาหนะด้วย

ในการซ่อมแซมอุปกรณ์และสิ่งก่อสร้างนั้น เกษตรกรส่วนใหญ่ได้จัดซื้อวัสดุมาทำการซ่อมแซมด้วยตนเอง จึงทำให้ค่าใช้จ่ายประเภทนี้ไม่สูงมากนัก จากการสอบถามเกษตรกรผู้ทำฟาร์มเลี้ยงปลาและเปิดแบบผสมผสาน ปรากฏว่า ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์และสิ่งก่อสร้างของแต่ละขนาดฟาร์มมีดังนี้คือ ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยฟาร์มละ 12,360, 33,160 และ 63,600 บาท ตามลำดับ (ตารางที่ 3.15)

ตารางที่ 3.13 ตารางแสดงค่าน้ำมันรถยนต์ของเกษตรกรผู้ทำฟาร์มเลี้ยงปลาและเปิดแบบผสมผสาน ในจังหวัดนครปฐม ตั้งแต่เดือนมกราคม 2528 ถึงเดือนมิถุนายน 2529

ฟาร์มลำดับที่	ค่าน้ำมันรถยนต์ (บาท/ฟาร์ม)		
	ฟาร์มขนาดเล็ก	ฟาร์มขนาดกลาง	ฟาร์มขนาดใหญ่
1	-	-	27.900
2	-	-	36.000
3	-	-	19.080
4	-	-	25.200
5	-	-	29.070
รวม	-	-	137.250
ค่าน้ำมันรถยนต์เฉลี่ยฟาร์มละ ¹	-	-	27.450

ที่มา: จากการสอบถามเกษตรกรผู้ทำฟาร์มเลี้ยงปลาและเปิดแบบผสมผสาน จำนวน 15 ราย

$$^1 \text{การคำนวณค่าน้ำมันรถยนต์เฉลี่ยต่อฟาร์ม} = \frac{\text{ค่าน้ำมันรถยนต์รวมของแต่ละขนาดฟาร์ม}}{\text{จำนวนฟาร์ม ของแต่ละขนาดฟาร์ม}}$$

ตารางที่ 3.14 ตารางแสดงค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ของเกษตรกรผู้ทำฟาร์มเลี้ยงปลาและเปิดแบบผสมผสาน ในจังหวัด นครปฐม ตั้งแต่เดือนมกราคม 2528 ถึงเดือนมิถุนายน 2529

ฟาร์มลำดับที่	ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ (บาท/ฟาร์ม)		
	ฟาร์มขนาดเล็ก	ฟาร์มขนาดกลาง	ฟาร์มขนาดใหญ่
1	9.450	11.700	45.420
2	7.200	6.680	38.880
3	5.400	10.800	37.440
4	4.680	9.000	36.145
5	7.500	7.380	30.606
รวม	34.230	45.560	188.491
ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เฉลี่ยฟาร์มละ ¹	6.846	9.112	37.698.20

ที่มา: จากการสอบถามเกษตรกรผู้ทำฟาร์มเลี้ยงปลาและเปิดแบบผสมผสาน จำนวน 15 ราย

$$^1 \text{ ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เฉลี่ยต่อฟาร์ม} = \frac{\text{ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ รวมของแต่ละขนาดฟาร์ม}}{\text{จำนวนฟาร์มทั้งหมดของแต่ละขนาดฟาร์ม}}$$

ตารางที่ 3.15 ตารางแสดงค่าซ่อมแซมอุปกรณ์และสิ่งก่อสร้างของเกษตรกรผู้ทำฟาร์มเลี้ยงปลาและเปิดแบบผสมผสาน
ในจังหวัดนครปฐม ตั้งแต่เดือนมกราคม 2528 ถึงเดือนมิถุนายน 2529

ฟาร์มลำดับที่	ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์และสิ่งก่อสร้าง (บาท/ฟาร์ม)		
	ฟาร์มขนาดเล็ก	ฟาร์มขนาดกลาง	ฟาร์มขนาดใหญ่
1	13,800	36,500	63,500
2	11,500	31,600	64,000
3	12,600	33,800	64,500
4	10,300	32,500	62,800
5	13,600	31,400	63,200
รวม	61,800	165,800	318,000
ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์และสิ่งก่อสร้าง เฉลี่ยฟาร์มละ ¹	12,360	33,160	63,600

ที่มา: จากการสอบถามเกษตรกรผู้ทำฟาร์มเลี้ยงปลาและเปิดแบบผสมผสาน จำนวน 15 ราย

$$^1 \text{ ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์และสิ่งก่อสร้างเฉลี่ยต่อฟาร์ม} = \frac{\text{ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์และสิ่งก่อสร้างรวมของแต่ละขนาดฟาร์ม}}{\text{จำนวนฟาร์มทั้งหมดของแต่ละขนาดฟาร์ม}}$$

2. หักทุนคงที่

2.1 ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์และสิ่งก่อสร้าง

ค่าเสื่อมราคา หมายถึง หักทุนของสินทรัพย์ที่ใช้งาน สินทรัพย์เหล่านี้มีอายุการใช้งานเกินกว่า 1 ปี และมีอายุการใช้งานจำกัด จึงมีการจัดสรรมูลค่าของสินทรัพย์เหล่านี้ให้เป็นค่าใช้จ่ายแต่ละงวดบัญชีตลอดอายุการใช้งานที่ประมาณไว้ ทั้งนี้โดยวิธีการคิดค่าเสื่อมราคาด้วยวิธีเส้นตรง (Straight Line Method)

จากตารางที่ 3.16 เมื่อคำนวณเงินลงทุนและค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์และสิ่งก่อสร้าง พบว่า เงินลงทุนของแต่ละขนาดฟาร์มมีดังนี้คือ ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยฟาร์มละ 134,794.53, 206,896.67 และ 1,116,236.40 บาท ตามลำดับ ส่วนค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์และสิ่งก่อสร้างของแต่ละขนาดฟาร์มมีดังนี้คือ ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยฟาร์มละ 23,216.55, 37,884.28 และ 173,513.40 บาท ตามลำดับ

2.2 ค่าดอกเบี้ยเงินทุน

แหล่งเงินทุนที่เกษตรกรกู้ยืม ได้แก่ ธนาคารพาณิชย์ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สหกรณ์การเกษตรและบุคคลอื่น ซึ่งหมายถึง ญาติ เพื่อนบ้าน และพ่อค้า จากการสอบถามเกษตรกรผู้ทำฟาร์มเลี้ยงปลาและเปิดแบบผสมผสานในท้องที่ที่ทำการศึกษ ทำให้ทราบวงเงินกู้ของการทำฟาร์มเลี้ยงปลาและเปิดแบบผสมผสาน และอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของแต่ละฟาร์ม ซึ่งทำให้สามารถคำนวณหาดอกเบี้ยเงินกู้ของแต่ละฟาร์มได้

จากตารางที่ 3.17 ซึ่งแสดงเงินกู้ ดอกเบี้ยเงินกู้และอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของเกษตรกรผู้ทำฟาร์มเลี้ยงปลาและเปิดแบบผสมผสาน ทำให้ทราบวงเงินกู้ของแต่ละฟาร์ม ดังนี้คือ ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยฟาร์มละ 57,500, 111,666.67 และ 183,333.33 บาท ตามลำดับ ดอกเบี้ยเงินกู้ของแต่ละฟาร์มมีดังนี้คือ ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยฟาร์มละ 11,906.25, 25,381.25 และ 38,550.00 บาท ตามลำดับ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของแต่ละฟาร์มมีดังนี้คือ ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยรายละ 13.80, 15.15 และ 14.02 ตามลำดับ

สำหรับค่าดอกเบี้ยเงินทุนจะคำนวณจากค่าดอกเบี้ยเงินกู้จ่ายจริงของเงินทุนส่วนที่เกษตรกรกู้ยืมมาใช้ในการทำฟาร์มเลี้ยงปลาและเปิดแบบผสมผสาน และค่าเสียโอกาสของเงินทุนส่วนตัวที่เกษตรกรนำมาใช้ในการทำฟาร์มในระยะเวลา 1 ปี 6 เดือน

ตารางที่ 3.16 ตารางแสดงเงินลงทุน และค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์และสิ่งก่อสร้างของเกษตรกรผู้ทำฟาร์มเลี้ยงปลาและเปิดแบบผสมผสาน ในจังหวัดนครปฐม ตั้งแต่เดือนมกราคม 2528 ถึงเดือนมิถุนายน 2529

รายการ	ฟาร์มขนาดเล็ก					ฟาร์มขนาดกลาง					ฟาร์มขนาดใหญ่				
	จำนวน ¹ (หน่วย)	มูลค่าที่ซื้อหรือ สร้าง (บาท/หน่วย)	มูลค่ารวม ³ (บาท)	อายุการใช้งาน (ปี)	ค่าเสื่อมราคา (บาท/ฟาร์ม)	จำนวน (หน่วย)	มูลค่าที่ซื้อ หรือสร้าง (บาท/หน่วย)	มูลค่ารวม ³ (บาท)	อายุการใช้งาน (ปี) ⁴	ค่าเสื่อมราคา (บาท/ฟาร์ม)	จำนวน ¹ (หน่วย)	มูลค่าที่ซื้อ หรือสร้าง (บาท/หน่วย)	มูลค่ารวม ³ (บาท)	อายุการใช้งาน (ปี) ⁴	ค่าเสื่อมราคา (บาท/ฟาร์ม)
โรงเรือนเปิด	1	45,000	45,000	8	7,593.75	1.20	58,000	69,600	6.60	14,236.36	3.40	222,000	754,800	9	113,220.00
รถบรรทุก (PICK UP)											1	151,000	151,000	10	20,385.00
บ่อ	1	45,960	45,960	11.80	5,842.37	1	50,200	50,200	11.40	6,605.26	1	87,000	87,000	11	11,863.64
บ้านพัก	1	24,200	24,200	5.40	6,050.00	1	24,000	24,000	5.60	5,785.71	1.20	26,000	31,200	5	8,424.00
เครื่องสูบน้ำ	1	14,900	14,900	10	2,235.00	1.40	13,800	19,320	9.60	3,018.75	1.40	18,030	25,242	10	3,786.30
เครื่องผสมอาหาร						1	35,000	35,000	9.50	5,526.32	1	30,000	30,000	10	4,500.00
ท่อ	1	2,540	2,540	4.80	793.75	1.40	2,820	3,948	5	1,184.40	1.40	10,600	14,840	4.40	5,059.09
รางอาหาร	16	52	832	4.60	271.30	23.80	58	1,380.40	4.20	493.00	12.40	112	4,748.80	4.20	1,696.00
รางน้ำ	3.20	206	659.20	4.60	214.96	6.40	194	1,241.60	5	372.48	7.60	346	2,629.60	4.80	821.75
รถเข็นอาหาร	1	280	280	4.75	88.42	1	1,140	1,140	5	342.00	3.20	2,000	6,400	7.60	1,263.16
เครื่องชั่ง	1	423.33	423.33	5	127.00	1	1,066.67	1,066.67	5	320.00	1	1,840	1,840	7.60	363.16
ลิ่งใส่ไข่เปิด											215	30.40	6,536	4.60	2,131.30
รวมเงินลงทุน (บาท)			134,794.53					206,896.67					1,116,236.40		
ค่าเสื่อมราคา (บาท)					23,216.55					37,884.28					173,513.40

¹ จำนวนสินทรัพย์แต่ละประเภทเฉลี่ยแต่ละขนาดฟาร์ม ได้จากภาคผนวกตารางที่ 17

² มูลค่าสินทรัพย์ที่ซื้อหรือสร้างเฉลี่ยต่อหน่วยของสินทรัพย์แต่ละประเภทในแต่ละขนาดฟาร์ม ได้จากภาคผนวกตารางที่ 14, 15, 16

³ มูลค่ารวมของสินทรัพย์แต่ละประเภทเฉลี่ยต่อฟาร์มของแต่ละขนาดฟาร์ม = จำนวนสินทรัพย์ x มูลค่าสินทรัพย์ที่ซื้อหรือสร้างเฉลี่ยต่อหน่วย

⁴ อายุการใช้งานของสินทรัพย์แต่ละประเภทเฉลี่ยแต่ละขนาดฟาร์ม ได้จากภาคผนวกตารางที่ 18

⁵ ค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์แต่ละประเภทของแต่ละขนาดฟาร์ม $\left(\frac{\text{มูลค่าสินทรัพย์รวม} - \text{มูลค่าซาก}}{\text{อายุการใช้งาน}} \right) \times 1.5 \text{ ปี}$

หมายเหตุ จากการสอบถามเกษตรกรผู้ทำฟาร์มเลี้ยงปลาและเปิดแบบผสมผสาน เกี่ยวกับมูลค่าของสินทรัพย์ ปรากฏว่า มูลค่าสินทรัพย์ประเภทโรงเรือนเปิด รถบรรทุก (PICK UP)

บ้านพัก จะมีมูลค่าซากประมาณร้อยละ 10 ของมูลค่าสินทรัพย์เมื่อแรกซื้อหรือสร้าง

ตารางที่ 3.17 ตารางแสดงเงินกู้ ดอกเบี้ยเงินกู้ และอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของเกษตรกรผู้ทำฟาร์มเลี้ยงปลาและเป็ดแบบผสมผสาน ในจังหวัดนครปฐม ตั้งแต่เดือนมกราคม 2528 ถึงเดือนมิถุนายน 2529

ฟาร์มลำดับที่	ฟาร์มขนาดเล็ก		ฟาร์มขนาดกลาง		ฟาร์มขนาดใหญ่				
	เงินกู้ (บาท/ฟาร์ม)	ดอกเบี้ยเงินกู้ (บาท/ฟาร์ม)	อัตราดอกเบี้ย (เงินกู้ร้อยละ)	เงินกู้ (บาท/ฟาร์ม)	ดอกเบี้ยเงินกู้ (บาท/ฟาร์ม)	อัตราดอกเบี้ย (เงินกู้ร้อยละ)	เงินกู้ (บาท/ฟาร์ม)	ดอกเบี้ยเงินกู้ (บาท/ฟาร์ม)	อัตราดอกเบี้ย (เงินกู้ร้อยละ)
1	60,000	13,725	15.25	145,000	26,643.75	12.25	200,000	39,750	13.25
2				50,000	18,000.00	24.00			
3	55,000	10,725	13.00				170,000	40,800	16.00
4	50,000	10,500	14.00						
5	65,000	12,675	13.00	140,000	31,500.00	15.00	180,000	35,100	13.00
รวม	230,000	47,625	13.80	335,000	76,143.75	15.15	560,000	115,650	14.02
เงินกู้เฉลี่ยฟาร์มละ ²	57,500			111,666.67			183,333.33		
ดอกเบี้ยเงินกู้เฉลี่ยฟาร์มละ ³		11,906.25						38,550	
อัตราดอกเบี้ยเงินกู้เฉลี่ยฟาร์มละ ⁴			13.80			15.15			14.02

ที่มา : จากการสอบถามเกษตรกรผู้ทำฟาร์มเลี้ยงปลาและเป็ดแบบผสมผสาน จำนวน 15 ราย

1 การคำนวณอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ = $\text{เงินกู้} \times \frac{\text{อัตราดอกเบี้ยเงินกู้}}{100} \times 1.5 \text{ ปี}$
 $= \text{ดอกเบี้ยเงินกู้รวมของแต่ละขนาดฟาร์ม} = \frac{\text{ดอกเบี้ยเงินกู้รวมของแต่ละขนาดฟาร์ม}}{\text{จำนวนฟาร์มที่กู้ยืมของแต่ละขนาดฟาร์ม}}$

2 การคำนวณค่าเงินกู้เฉลี่ยฟาร์ม = $\frac{\text{เงินกู้รวมของแต่ละขนาดฟาร์ม}}{\text{จำนวนฟาร์มที่กู้ยืมของแต่ละขนาดฟาร์ม}}$
 $= \frac{\text{ดอกเบี้ยเงินกู้เฉลี่ยฟาร์ม}}{\text{จำนวนฟาร์มที่กู้ยืมของแต่ละขนาดฟาร์ม}} \times 1.5 \text{ ปี}$

จากตารางที่ 3.18 เมื่อคำนวณค่าเสียโอกาสของเงินทุนส่วนตัว ปรากฏว่าค่าเสียโอกาสของเงินทุนส่วนตัวมีดังนี้คือ ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยฟาร์มละ 15,072.44, 18,569.55 และ 181,916.10 บาท ตามลำดับ

ค่าดอกเบี้ยเงินทุนทั้งหมดของแต่ละขนาดฟาร์ม มีดังนี้คือ ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยฟาร์มละ 26,978.69, 43,951.10 และ 220,466.10 บาท ตามลำดับ

2.3 ค่าเช่าที่ดิน

ค่าเช่าที่ดินคำนวณในลักษณะค่าเสียโอกาสของการให้เช่าที่ดินเพื่อใช้ในการทำฟาร์มเลี้ยงปลาและเปิดแบบผสมผสาน เนื่องจากเกษตรกรใช้ที่ดินส่วนนั้นในการทำฟาร์มเลี้ยงปลาและเปิดแบบผสมผสาน

จากตารางที่ 3.19 ซึ่งแสดงค่าเช่าที่ดินของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาและเปิดแบบผสมผสาน ทำให้ทราบถึงค่าเช่าที่ดินของแต่ละขนาดฟาร์มดังนี้คือ ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยฟาร์มละ 2,600, 4,330 และ 10,100 บาท ตามลำดับ

2.4 ค่าภาษีที่ดิน

ในกรณีที่เกษตรกรมีที่ดินของตนเอง เกษตรกรจะเป็นผู้เสียภาษีที่ดินของทุกปี แต่ถ้าเกษตรกรเช่าที่ดินเพื่อประกอบกิจการ การเสียภาษีที่ดินแล้วแต่จะตกลงในสัญญาว่าผู้เช่าหรือผู้ให้เช่าจะเป็นผู้เสียภาษีที่ดิน

จากการสอบถามเกษตรกรผู้ทำฟาร์มเลี้ยงปลาและเปิดแบบผสมผสานในท้องที่ที่ทำการศึกษา พบว่าเกษตรกรจะเสียภาษีที่ดินเองทุกราย ค่าภาษีที่ดินของแต่ละขนาดฟาร์มมีดังนี้คือ ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยฟาร์มละ 66.60, 118.80 และ 231.90 บาท ตามลำดับ (ตารางที่ 3.20)

ตารางที่ 3.18 ตารางแสดงค่าดอกเบี้ยเงินทุนของเกษตรกรผู้ทำฟาร์มเลี้ยงปลาและเปิดแบบผสมผสานในจังหวัดนครปฐม ตั้งแต่เดือนมกราคม 2528 ถึงเดือนมิถุนายน 2529

ขนาดฟาร์ม	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่
ดอกเบี้ยเงินกู้ที่ใช้ในการทำฟาร์ม ¹ (บาท)	11,906.25	25,381.25	38,550
อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ (ร้อยละ) ¹	13.80	15.15	14.02
เงินทุนส่วนที่กู้ยืม (บาท) ¹	57,500.00	111,666.67	183,333.33
เงินทุนทั้งหมด (บาท) ²	134,794.53	206,896.67	1,116,236.40
เงินทุนส่วนตัว (บาท) ³	77,294.53	95,230.00	932,903.07
อัตราดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร (ร้อยละ) ⁴	13.00	13.00	13.00
ค่าเสียโอกาสของเงินทุนส่วนตัว ⁵ (บาท)	15,072.44	18,569.85	181,916.10
ดอกเบี้ยเงินทุนทั้งหมด (บาท) ⁶	26,978.69	43,951.10	220,466.10

¹ ดอกเบี้ยเงินกู้ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้และเงินทุนส่วนที่กู้ยืม เฉลี่ยต่อฟาร์มของแต่ละขนาดฟาร์ม จากตารางที่ 3.17

² เงินทุนทั้งหมดเฉลี่ยต่อฟาร์มของแต่ละขนาดฟาร์ม ใช้จากตารางที่ 3.16

³ เงินทุนส่วนตัวเฉลี่ยต่อฟาร์มของแต่ละขนาดฟาร์ม = เงินทุนทั้งหมดเฉลี่ยต่อฟาร์ม - เงินทุนส่วนที่กู้ยืมเฉลี่ยต่อฟาร์ม

⁴ อัตราดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร ใช้จากอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำปี 2528

⁵ ค่าเสียโอกาสของเงินทุนส่วนตัวเฉลี่ยต่อฟาร์มของแต่ละขนาดฟาร์ม

$$= \frac{\text{เงินทุนส่วนตัวเฉลี่ยต่อฟาร์ม} \times \text{อัตราดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร}}{100}$$

⁶ ดอกเบี้ยเงินทุนทั้งหมดเฉลี่ยต่อฟาร์มของแต่ละขนาดฟาร์ม

$$= \text{ดอกเบี้ยเงินกู้ที่ใช้ในการทำฟาร์มเฉลี่ยต่อฟาร์ม} + \text{ค่าเสียโอกาสของเงินทุนส่วนตัวเฉลี่ยต่อฟาร์ม}$$

ตารางที่ 3.19 ตารางแสดงค่าเช่าที่ดินของเกษตรกรผู้ทำฟาร์มเลี้ยงปลาและเบ็ดแบบผสมผสาน ในจังหวัดนครปฐม ตั้งแต่เดือนมกราคม 2528 ถึงเดือนมิถุนายน 2529

ฟาร์มลำดับที่	ค่าเช่าที่ดิน (บาท/ฟาร์ม)		
	ฟาร์มขนาดเล็ก	ฟาร์มขนาดกลาง	ฟาร์มขนาดใหญ่
1	1,750	3,600	6,250
2	2,100	4,250	18,000
3	2,800	4,000	6,750
4	3,150	5,000	9,000
5	3,200	4,800	10,500
รวม	13,000	21,650	50,500
ค่าเช่าที่ดินเฉลี่ยฟาร์มละ	2,600	4,330	10,100

ที่มา: จากการสอบถามเกษตรกรผู้ทำฟาร์มเลี้ยงปลาและเบ็ดแบบผสมผสาน จำนวน 15 ราย

ตารางที่ 3.20 ตารางแสดงค่าเช่าที่ดินของเกษตรกรผู้ทำฟาร์มเลี้ยงปลาและเบ็ดแบบผสมผสาน ในจังหวัดนครปฐม ตั้งแต่เดือนมกราคม 2528 ถึงเดือนมิถุนายน 2529

ฟาร์มลำดับที่	ค่าเช่าที่ดิน (บาท/ฟาร์ม)		
	ฟาร์มขนาดเล็ก	ฟาร์มขนาดกลาง	ฟาร์มขนาดใหญ่
1	63	108	225
2	63	135	270
3	72	144	234
4	63	99	187.50
5	72	108	243
รวม	333	594	1,159.50

ที่มา: จากการสอบถามเกษตรกรผู้ทำฟาร์มเลี้ยงปลาและเบ็ดแบบผสมผสาน จำนวน 15 ราย

การวิเคราะห์ต้นทุนการทำฟาร์มเลี้ยงปลาและเปิดแบบผสมผสาน

จากตารางที่ 5.40 ซึ่งแสดงต้นทุนการผลิตของเกษตรกรผู้ทำฟาร์มเลี้ยงปลาและเปิดแบบผสมผสาน ปรากฏว่า ต้นทุนการผลิตทั้งหมดของแต่ละขนาดฟาร์มดังนี้คือ ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยฟาร์มละ 690,515.94, 1,575,998.51 และ 6,203,846.21 บาท ตามลำดับ นอกจากนี้ยังทราบส่วนประกอบของต้นทุนการผลิตของแต่ละขนาดฟาร์ม ดังนี้คือ ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ประกอบด้วยต้นทุนผันแปรร้อยละ 92.34, 94.53 และ 93.47 ตามลำดับ และประกอบด้วยต้นทุนคงที่ร้อยละ 7.66, 5.47 และ 6.53 ตามลำดับ

ตารางที่ 3.21 ตารางแสดงต้นทุนการผลิตของเกษตรกรผู้ทำฟาร์มเลี้ยงปลาและเปิดแบบผสมผสาน ในจังหวัดนครปฐม ตั้งแต่เดือนมกราคม 2528 ถึงเดือนมิถุนายน 2529

ต้นทุนการผลิต	ฟาร์มขนาดเล็ก		ฟาร์มขนาดกลาง		ฟาร์มขนาดใหญ่	
	บาท/ฟาร์ม	ร้อยละ	บาท/ฟาร์ม	ร้อยละ	บาท/ฟาร์ม	ร้อยละ
ต้นทุนผันแปร	637.654.10	92.34	1,489.714.33	94.53	5,799,534.81	93.47
ค่าอาหารเม็ด	486.710.40	70.49	1,183.201.60	75.08	4,754.780.98	76.75
ค่าพันธุ์เปิด	58.480.00	8.47	132,500.00	8.41	607,400.00	9.80
ค่าแรงงาน ¹	52.436.70	7.59	88.690.53	5.63	193,403.83	2.98
ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์และสิ่งก่อสร้าง	12.360.00	1.79	33.160.00	2.10	63,600.00	1.03
ค่ายาป้องกันและรักษาโรค	7.956.00	1.15	12.872.00	0.82	39,197.00	0.63
ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ	6.846.00	0.99	9,112.00	0.58	37,698.20	0.61
ค่าพันธุ์ปลา	3,130.00	0.45	7,720.00	0.49	30,700.00	0.50
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ²	9,735.00	1.41	22,458.20	1.42	72,754.80	1.17
ต้นทุนคงที่	52.861.84	7.66	86.284.18	5.47	404,311.40	6.53
ค่าดอกเบี้ยเงินทุน	26.978.69	3.91	43,951.10	2.79	220,466.10	3.56
ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์และสิ่งก่อสร้าง	23.216.55	3.36	37,884.28	2.40	173,513.40	2.80
ค่าเช่าที่ดิน	2,600.00	0.38	4,330.00	0.27	10,100.00	0.16
ค่าภาษีที่ดิน	66.60	0.01	118.80	0.01	231.90	0.01
รวม ³	690.515.94	100	1,575.998.51	100	6,203,846.21	100

¹ ค่าแรงงานทั้งหมดของฟาร์มขนาดใหญ่ = ค่าแรงงานประจำทั้งหมด + ค่าแรงงานชั่วคราว

² ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงของฟาร์มขนาดใหญ่ = ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงของฟาร์มขนาดใหญ่ + ค่าน้ำมันรถยนต์

³ การคำนวณทั้งหมดทั้งหมดของฟาร์ม = ต้นทุนผันแปรเฉลี่ยต่อฟาร์ม + ต้นทุนคงที่เฉลี่ยต่อฟาร์ม

การวิเคราะห์ต้นทุนการเลี้ยงเปิดและการเลี้ยงปลา

เนื่องจากวัตถุประสงค์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ต้องการเปรียบเทียบต้นทุนการผลิตของฟาร์มผสมผสานกับฟาร์มเฉพาะอย่าง ดังนั้นเพื่อให้การเปรียบเทียบชัดเจนยิ่งขึ้นจึงจำเป็นต้องแยกต้นทุนการผลิตของฟาร์มผสมผสาน ออกเป็นต้นทุนการผลิตในการเลี้ยงเปิดและต้นทุนการผลิตในการเลี้ยงปลา ซึ่งในการแบ่งต้นทุนนี้ มีต้นทุนบางตัวที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน คือ ทั้งการเลี้ยงเปิดและการเลี้ยงปลา จึงต้องแบ่งสรรต้นทุนดังกล่าวให้กับการเลี้ยงเปิดและการเลี้ยงปลาตามหลักเกณฑ์ที่เหมาะสม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพการณ์และวัตถุประสงค์ในการทำฟาร์มว่าจะถืออะไรเป็นกิจกรรมหลักและอะไรเป็นกิจกรรมรอง ค่าใช้จ่ายเหล่านี้ได้แก่

1. ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์และสิ่งก่อสร้าง

ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์และสิ่งก่อสร้างจะสัมพันธ์กับสินทรัพย์โดยตรง ดังนั้นในการแบ่งสรรค่าใช้จ่ายประเภทนี้จึงใช้เกณฑ์อัตราส่วนของสินทรัพย์ที่ใช้ในการเลี้ยงเปิดและการเลี้ยงปลาเป็นเกณฑ์ในการแบ่งสรรค่าใช้จ่ายดังกล่าว

เนื่องจากมีสินทรัพย์บางประเภทที่ใช้ร่วมกัน ได้แก่ บ้านพัก บ่อปลา เครื่องสูบน้ำและท่อ ซึ่งในการแบ่งเงินลงทุนของสินทรัพย์แต่ละประเภทที่ใช้ร่วมกันนี้ จะถือเกณฑ์การใช้ประโยชน์เป็นเกณฑ์ในการแบ่งดังนี้คือ บ้านพัก จะแบ่งสินทรัพย์ประเภทนี้ให้กับการเลี้ยงเปิดร้อยละ 80 และให้กับการเลี้ยงปลาร้อยละ 20 เนื่องจากการเลี้ยงเปิดเป็นกิจกรรมหลักของการทำฟาร์มเลี้ยงปลาและเปิดแบบผสมผสาน และการจ้างแรงงานส่วนใหญ่จะเป็นการจ้างเพื่อใช้แรงงานในการเลี้ยงเปิดเป็นส่วนใหญ่ ส่วนสินทรัพย์ประเภทบ่อปลา เนื่องจากทั้งเปิดและปลาจะใช้ประโยชน์จากบ่อเลี้ยงปลาร่วมกัน คือ ในการชุกบ่อ ปลาที่จะได้รับประโยชน์ในการใช้บ่อปลาเป็นที่อยู่อาศัย ส่วนเปิดก็จะได้รับประโยชน์ในการใช้บ่อเป็นที่ลงเล่นน้ำ และในการชุกบ่อยังสามารถใช้ดินจากการชุกบ่อไปทำเนินบริเวณโรงเรือนเปิดเพื่อป้องกันน้ำท่วมได้อีกด้วย ดังนั้นจึงแบ่งเงินลงทุนของบ่อเลี้ยงปลานี้ให้ทั้งกับการเลี้ยงเปิดและการเลี้ยงปลาเท่ากันคือร้อยละ 50 ส่วนเครื่องสูบน้ำและท่อนั้น เนื่องจากเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องใช้ทั้งสำหรับการเลี้ยงเปิดและการเลี้ยงปลาจึงแบ่งเงินลงทุนของสินทรัพย์ประเภทนี้ให้กับการเลี้ยงเปิดและการเลี้ยงปลาอย่างละเท่า ๆ กันคือร้อยละ 50

จากตารางที่ 3.22 ซึ่งแสดงเงินทุนของการเลี้ยงเปิดและการเลี้ยงปลาของเกษตรกรผู้ทำฟาร์มเลี้ยงปลาและเปิดแบบผสมผสาน ทำให้ทราบถึงเงินลงทุนของการเลี้ยงเปิด ดังนี้คือ ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยฟาร์มละ 97,381.20, 164,296.00 และ 1,044,615.40 บาท ตามลำดับ สำหรับเงินลงทุนของการเลี้ยงปลาของแต่ละขนาดฟาร์ม มีดังนี้คือ ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยฟาร์มละ 36,963.33, 42,600.67 และ 71,621.00 บาท ตามลำดับ

อัตราส่วนของเงินลงทุนของการเลี้ยงเปิดและการเลี้ยงปลามีดังนี้คือ อัตราส่วนเงินลงทุนของการเลี้ยงเปิดคิดเป็นร้อยละ 89.63 ซึ่งได้แก่ ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ร้อยละ 72.58, 79.41 และ 93.58 ตามลำดับ และอัตราส่วนเงินลงทุนของการเลี้ยงปลา คิดเป็นร้อยละ 10.37 ซึ่งได้แก่ ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ร้อยละ 27.42, 20.59 และ 6.42 ตามลำดับ

เมื่อแบ่งสรรค่าเสื่อมราคาตามอัตราส่วนของสินทรัพย์ที่ใช้ในการเลี้ยงเปิดและปลา ปรากฏว่าค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์และสิ่งก่อสร้างของการเลี้ยงเปิดของแต่ละขนาดฟาร์มมีดังนี้คือ ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยฟาร์มละ 17,444, 31,002.94 และ 161,110.93 บาท ตามลำดับ สำหรับค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์และสิ่งก่อสร้างของการเลี้ยงปลา แต่ละขนาดฟาร์มมีดังนี้คือ ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยฟาร์มละ 5,772.55, 6,881.34 และ 12,402.47 บาท ตามลำดับ

2. ดอกเบี้ยเงินทุน

ค่าดอกเบี้ยเงินทุนจะผันแปรไปตามสินทรัพย์ที่ใช้ในการลงทุน ดังนั้นจึงใช้เกณฑ์อัตราส่วนของสินทรัพย์ในตารางที่ 3.22 เป็นเกณฑ์ในการแบ่ง

ค่าดอกเบี้ยเงินทุนของการเลี้ยงเปิดของแต่ละขนาดฟาร์มมีดังนี้คือ ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยฟาร์มละ 19,580.60, 34,901.43 และ 260,320.35 บาท ตามลำดับ ส่วนค่าดอกเบี้ยเงินทุนของการเลี้ยงปลาของแต่ละขนาดฟาร์มมีดังนี้คือ ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยฟาร์มละ 7,398.08, 9,049.67 และ 14,145.75 บาท ตามลำดับ (ตารางที่ 3.23)

ตารางที่ 3.22 ตารางแสดงเงินทุนของการเลี้ยงเป็ดและการเลี้ยงปลาของเกษตรกรผู้ทำฟาร์มเลี้ยงปลาและเป็ดแบบผสมผสาน ในจังหวัดนครปฐม ตั้งแต่เดือนมกราคม 2528 ถึงเดือนมิถุนายน 2529

รายการ	ฟาร์มขนาดเล็ก (บาท/ฟาร์ม)			ฟาร์มขนาดกลาง (บาท/ฟาร์ม)			ฟาร์มขนาดใหญ่ (บาท/ฟาร์ม)		
	เงินลงทุนทั้งหมด	เงินลงทุนการเลี้ยงเป็ด	เงินลงทุนการเลี้ยงปลา	เงินลงทุนทั้งหมด	เงินลงทุนการเลี้ยงเป็ด	เงินลงทุนการเลี้ยงปลา	เงินลงทุนทั้งหมด	เงินลงทุนการเลี้ยงเป็ด	เงินลงทุนการเลี้ยงปลา
โรงเรือนเป็ด	45,000	45,000	69,600	69,600	69,600	754,800	754,800	754,800	
รถบรรทุก (PICK UP)									
เรือ	45,960	22,980	22,980	50,200	25,100	25,100	151,000	151,000	43,500
บ้านพัก	24,200	19,360	4,840	24,000	19,200	4,800	31,200	24,960	6,240
เครื่องสูบน้ำ	14,900	7,450	7,450	19,320	9,660	9,660	25,242	12,621	12,621
เครื่องผสมอาหาร				35,000	35,000		30,000	30,000	
ท่อ	2,540	1,270	1,270	3,948	1,974	1,974	14,840	7,420	7,420
รางอาหาร	832	832	1,380.40	1,380.40	1,380.40	4,748.80	4,748.80	4,748.80	
รางน้ำ	659.20	659.20	1,241.60	1,241.60	1,241.60	2,629.60	2,629.60	2,629.60	
รถเข็นอาหาร	280	280	1,140	1,140	1,140	6,400	6,400	6,400	
เครื่องชั่ง	423.33		423.33	1,066.67		1,066.67	1,840		1,840
ตั้งใส่ไข่เป็ด							6,536	6,536	
รวม	134,794.53	97,831.20	36,963.33	206,896.67	164,296.00	42,600.67	1,116,236.40	1,044,615.40	71,621.00
อัตราส่วนเงินลงทุน (ร้อยละ)	100	72.58	27.42	100	79.41	20.59	100	93.58	6.42

ตารางที่ 3.23 ตารางแสดงค่าดอกเบี้ยเงินทุนของเกษตรกรผู้ทำฟาร์มเลี้ยงปลาและเปิดแบบผสมผสาน ในจังหวัดนครปฐม ตั้งแต่เดือนมกราคม 2528 ถึงเดือนมิถุนายน 2529

ขนาดฟาร์ม	ขนาดเล็ก			ขนาดกลาง			ขนาดใหญ่		
	รวมทั้งหมด	ของการเลี้ยง เปิด	ของการเลี้ยง ปลา	รวมทั้งหมด	ของการเลี้ยง เปิด	ของการเลี้ยง ปลา	รวมทั้งหมด	ของการเลี้ยง เปิด	ของการเลี้ยง ปลา
ดอกเบี้ยเงินกู้ที่ใช้ในการทำฟาร์ม (บาท)	11,906.25	8,641.32	3,264.93	25,381.25	20,155.17	5,226.08	38,550.00	36,076.52	2,473.48
อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ (ร้อยละ)	13.80	13.80	13.80	15.15	15.15	15.15	14.02	14.02	14.02
เงินทุนส่วนที่กู้ยืม (บาท)	57,500.00	41,732.36	15,767.64	111,666.67	88,674.15	22,992.52	183,333.33	171,570.13	11,763.20
เงินทุนทั้งหมด (บาท)	134,794.53	97,831.20	36,963.33	206,896.67	164,296.00	42,600.67	1,116,236.40	1,044,615.40	71,621.00
เงินทุนส่วนตัว (บาท)	77,294.53	56,098.84	21,195.69	95,230.00	75,621.85	19,608.15	932,903.07	873,045.27	59,857.80
อัตราดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร (ร้อยละ)	13.00	13.00	13.00	13.00	13.00	13.00	13.00	13.00	13.00
ค่าเสียโอกาสของเงินทุนส่วนตัว (บาท)	15,072.44	10,939.28	4,133.16	18,569.85	14,746.26	3,823.59	181,916.10	170,243.83	11,672.27
ดอกเบี้ยเงินทุนทั้งหมด (บาท)	26,978.69	19,580.60	7,398.09	43,951.10	34,901.43	9,049.67	220,466.10	206,320.35	14,145.75

3. ค่าเช่าที่ดิน

ค่าเช่าที่ดินนี้เป็นต้นทุนที่ใช้ร่วมกันระหว่างการเลี้ยงปลาและการเลี้ยงเป็ด สำหรับเกณฑ์การแบ่งต้นทุนได้จากการประมาณอัตราส่วนของที่ดินในการเลี้ยงเป็ดและการเลี้ยงปลา ซึ่งปรากฏผลดังนี้คือ ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีพื้นที่ที่ใช้ในการเลี้ยงเป็ด ประมาณร้อยละ 50, 40 และ 20 ของพื้นที่ทั้งหมดตามลำดับ และมีพื้นที่ที่ใช้ในการเลี้ยงปลา ร้อยละ 50, 60 และ 80 ของพื้นที่ทั้งหมดตามลำดับ

ค่าเช่าที่ดินของการเลี้ยงเป็ดของแต่ละขนาดฟาร์มมีดังนี้คือ ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยฟาร์มละ 1,300, 1,732 และ 2,020 บาท ตามลำดับ ค่าเช่าที่ดินของการเลี้ยงปลาของแต่ละขนาดฟาร์มมีดังนี้คือ ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยฟาร์มละ 1,300, 2,598 และ 8,080 บาท ตามลำดับ (ตารางที่ 3.19)

4. ค่าภาษีที่ดิน

ค่าภาษีที่ดินจะเป็นต้นทุนร่วมของการเลี้ยงปลาและการเลี้ยงเป็ด และใช้เกณฑ์ในการแบ่งต้นทุนให้กับการเลี้ยงปลาและการเลี้ยงเป็ด เช่นเดียวกับการแบ่งค่าใช้จ่ายประเภท ค่าเช่าที่ดิน ซึ่งจะปรากฏผลดังนี้คือ

ค่าภาษีที่ดินของการเลี้ยงเป็ดของแต่ละขนาดฟาร์มมีดังนี้คือ ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยฟาร์มละ 33.30, 47.52 และ 46.38 บาทตามลำดับ สำหรับค่าภาษีที่ดินของการเลี้ยงปลาของแต่ละขนาดฟาร์มมีดังนี้คือ ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยฟาร์มละ 33.30, 71.28 และ 185.52 บาท ตามลำดับ

5. ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงเป็นต้นทุนที่ใช้ร่วมกันระหว่างการเลี้ยงเป็ดและการเลี้ยงปลา แต่เนื่องจากการเลี้ยงปลานั้นจำเป็นต้องสูบน้ำเข้าและระบายน้ำออกเป็นประจำ จึงคิดต้นทุนให้กับการเลี้ยงปลา ร้อยละ 80 เนื่องจากปลาจำเป็นต้องใช้น้ำมากกว่า เป็ด และคิดต้นทุนให้กับการเลี้ยงเป็ด ร้อยละ 20

ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงของการเลี้ยงเป็ดเฉลี่ยของแต่ละฟาร์มมีดังนี้ คือ ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยฟาร์มละ 1,947, 4,491.64 และ 9,060.96 บาท ตามลำดับ ส่วนค่าน้ำมันเชื้อเพลิงของการเลี้ยงปลา ของฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยฟาร์มละ 7,788, 17,966.56 และ 36,243.84 บาท ตามลำดับ

6. ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ

ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เป็นต้นทุนที่ใช้ช่วยกันระหว่างการผลิตปลาและการเลี้ยงเบ็ด แต่เนื่องจากเกษตรกรถือว่าการเลี้ยงเบ็ดเป็นกิจกรรมหลักและการเลี้ยงปลาเป็นผลพลอยได้ ดังนั้นจึงคิดค่าใช้จ่ายประเภทนี้ให้กับการเลี้ยงเบ็ดร้อยละ 80 และคิดให้กับการเลี้ยงปลาร้อยละ 20 จากเกณฑ์การแบ่งดังกล่าวพบว่า ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ของการผลิตเบ็ดเฉลี่ยของแต่ละขนาดฟาร์มมีดังนี้คือ ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยฟาร์มละ 5,476.80, 7,289.60 และ 30,158.56 บาท ตามลำดับ ส่วนค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ของการผลิตปลาของแต่ละขนาดฟาร์มมีดังนี้คือ ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยฟาร์มละ 1,369.20, 1,822.40 และ 7,539.64 บาท ตามลำดับ

7. ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์และสิ่งก่อสร้าง

ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์และสิ่งก่อสร้างนี้ เป็นต้นทุนที่ใช้ร่วมกันระหว่างการผลิตปลาและการเลี้ยงเบ็ด สำหรับการแบ่งต้นทุนให้กับการเลี้ยงเบ็ดและการเลี้ยงปลาจะใช้เกณฑ์ของอัตราส่วนของสินทรัพย์ที่ใช้ในการเลี้ยงเบ็ดและการเลี้ยงปลา (ตารางที่ 3.22) เป็นเกณฑ์ในการแบ่งต้นทุน

เมื่อแบ่งสรรต้นทุนแล้วปรากฏว่า ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์และสิ่งก่อสร้างของการเลี้ยงเบ็ดเฉลี่ยของแต่ละขนาดฟาร์มมีดังนี้คือ ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยฟาร์มละ 8,970.89, 26,322.36 และ 59,516.88 บาท ตามลำดับ ส่วนค่าซ่อมแซมอุปกรณ์และสิ่งก่อสร้างของการเลี้ยงปลา มีดังนี้คือ ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยฟาร์มละ 3,389.11, 6,827.64 และ 4,083.12 บาท ตามลำดับ (ตารางที่ 3.22)

การวิเคราะห์ต้นทุนการเลี้ยงเป็ด

จากตารางที่ 3.24 ซึ่งแสดงต้นทุนการผลิตของการเลี้ยงเป็ดของเกษตรกรผู้ทำฟาร์มเลี้ยงปลาและเปิดแบบผสมผสาน ปรากฏว่าต้นทุนการผลิตทั้งหมดของการเลี้ยงเป็ดของแต่ละขนาดฟาร์มมีดังนี้คือ ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยฟาร์มละ 660.335.69, 1,518,061.62 และ 6,076,065.87 บาท ตามลำดับ หรือเฉลี่ยตัวละ 515.91, 462.82 และ 434.02 บาท ตามลำดับ นอกจากนี้ยังทราบส่วนประกอบของต้นทุนการผลิตของแต่ละขนาดฟาร์มดังนี้คือ ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ประกอบด้วยต้นทุนผันแปรร้อยละ 94.19, 95.54 และ 93.92 ตามลำดับ และประกอบด้วยต้นทุนคงที่ร้อยละ 5.81, 4.46 และ 6.08 ตามลำดับ

เมื่อวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่สำคัญที่สุดของต้นทุนการเลี้ยงเป็ดของการทำฟาร์มเลี้ยงปลาและเปิดแบบผสมผสาน พบว่า ค่าอาหารเป็ดเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 77.87 รองลงมาคือ ค่าพันธุ์เป็ดร้อยละ 9.68

จะเห็นได้ว่าต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อตัวของฟาร์มขนาดใหญ่จะต่ำที่สุด เนื่องจากต้นทุนผันแปรแต่ละประเภทต่อตัวโดยส่วนใหญ่แล้วจะต่ำที่สุด จึงเป็นผลให้ต้นทุนการผลิตรวมต่อตัวต่ำไปด้วย ทั้งนี้เพราะต้นทุนผันแปรเป็นส่วนประกอบส่วนใหญ่ของต้นทุนในการเลี้ยงเป็ด

การวิเคราะห์ต้นทุนการเลี้ยงปลา

จากตารางที่ 3.26 ซึ่งแสดงต้นทุนการเลี้ยงปลาของเกษตรกรผู้ทำฟาร์มเลี้ยงปลาและเปิดแบบผสมผสาน พบว่าต้นทุนการผลิตทั้งหมดของการเลี้ยงปลาของแต่ละฟาร์มมีดังนี้คือ ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยฟาร์มละ 30,180.25, 52,936.89 และ 127,780.34 บาท ตามลำดับ หรือเฉลี่ยไร่ละ 8,876.55, 8,538.20 และ 6,869.89 บาท ตามลำดับ นอกจากนี้ยังทราบส่วนประกอบของต้นทุนการผลิตของแต่ละฟาร์มดังนี้คือ ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ประกอบด้วยต้นทุนผันแปรร้อยละ 51.94, 64.86 และ 70.78 ตามลำดับ และประกอบด้วยต้นทุนคงที่ร้อยละ 48.06, 35.14 และ 29.22 ตามลำดับ

จะเห็นว่าต้นทุนการผลิตของการเลี้ยงปลาเฉลี่ยต่อไร่ของฟาร์มขนาดใหญ่จะต่ำที่สุด รองลงมาคือ ฟาร์มขนาดกลางและขนาดเล็ก

ตารางที่ 3.24 ตารางแสดงต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อฟาร์มของการเลี้ยงเป็ดและการเลี้ยงปลาและเป็ดผสมผสานในจังหวัดนครปฐม ตั้งแต่เดือนมกราคม 2528 ถึงเดือนมิถุนายน 2529

ต้นทุนการผลิต	ฟาร์มขนาดเล็ก				ฟาร์มขนาดกลาง				ฟาร์มขนาดใหญ่			
	รวมทั้งหมด (บาท/ฟาร์ม)	การเลี้ยงเป็ด (บาท/ฟาร์ม)	การเลี้ยงปลา (บาท/ฟาร์ม)	รวมทั้งหมด (บาท/ฟาร์ม)	การเลี้ยงเป็ด (บาท/ฟาร์ม)	การเลี้ยงปลา (บาท/ฟาร์ม)	รวมทั้งหมด (บาท/ฟาร์ม)	รวมทั้งหมด (บาท/ฟาร์ม)	การเลี้ยงเป็ด (บาท/ฟาร์ม)	การเลี้ยงปลา (บาท/ฟาร์ม)	รวมทั้งหมด (บาท/ฟาร์ม)	รวมทั้งหมด (บาท/ฟาร์ม)
ต้นทุนผันแปร	637,654.10	621,977.79	15,676.31	1,489,714.33	1,450,377.73	34,336.60	5,799,534.81	5,706,568.21	5,706,568.21	92,966.60	92,966.60	
ค่าอาหารเป็ด	486,710.40	486,710.40	-	1,183,201.60	1,183,201.60	-	4,754,780.98	4,754,780.98	4,754,780.98	-	-	
ค่าพันธุ์เป็ด	58,480.00	58,480.00	-	132,500.00	132,500.00	-	607,400.00	607,400.00	607,400.00	-	-	
ค่าแรงงาน	52,436.70	52,436.70	-	88,690.53	83,690.53	-	193,403.83	179,003.83	179,003.83	14,400.00	14,400.00	
ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์และสิ่งก่อสร้าง	12,360.00	8,970.89	3,389.11	33,160.00	26,332.36	6,827.64	63,600.00	59,516.88	59,516.88	4,083.12	4,083.12	
ค่ายาป้องกันและรักษาโรค	7,956.00	7,956.00	-	12,872.00	12,872.00	-	39,197.00	39,197.00	39,197.00	-	-	
ค่าไฟฟ้าอื่น ๆ	6,846.00	5,476.00	1,369.20	9,112.00	7,289.60	1,822.40	37,698.20	30,158.56	30,158.56	7,539.64	7,539.64	
ค่าพันธุ์ปลา	3,130.00	-	3,130.00	7,720.00	-	7,720.00	30,700.00	-	-	30,700.00	30,700.00	
ค่าจ้างผู้เชี่ยวชาญเลี้ยง	9,735.00	1,947.00	7,788.00	22,458.20	4,491.64	17,966.56	72,754.80	36,510.96	36,510.96	36,243.84	36,243.84	
ต้นทุนคงที่	52,861.84	38,357.90	14,503.94	86,284.18	67,683.89	18,600.29	404,311.40	369,497.66	369,497.66	34,813.74	34,813.74	
ค่าดอกเบี้ยเงินทุน	26,978.69	19,580.60	7,398.09	43,951.10	34,901.43	9,049.67	220,466.10	206,320.35	206,320.35	14,145.75	14,145.75	
ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์และสิ่งก่อสร้าง	23,216.55	17,444.00	5,772.55	37,884.28	31,002.94	6,881.34	173,513.40	161,110.93	161,110.93	12,402.47	12,402.47	
ค่าเช่าที่ดิน	2,600.00	1,300.00	1,300.00	4,330.00	1,732.00	2,598.00	10,100.00	2,020.00	2,020.00	8,080.00	8,080.00	
ค่าภาษีที่ดิน	66.60	33.30	33.30	118.80	47.52	71.28	231.90	46.38	46.38	185.52	185.52	
รวม	690,515.94	660,335.69	30,180.25	1,575,998.51	1,518,061.62	52,936.89	6,203,846.21	6,076,065.87	6,076,065.87	127,780.34	127,780.34	

ตารางที่ 3.25 ตารางแสดงต้นทุนการผลิตในการเลี้ยงเป็ดของเกษตรกรผู้ทำฟาร์มเลี้ยงปลาและเป็ดแบบผสมผสาน ในจังหวัดนครราชสีมา ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2528 ถึงเดือนมิถุนายน 2529

ต้นทุนการผลิต	ฟาร์มขนาดเล็ก			ฟาร์มขนาดกลาง			ฟาร์มขนาดใหญ่		
	บาท/ฟาร์ม	บาท/ตัว	ร้อยละ	บาท/ฟาร์ม	บาท/ตัว	ร้อยละ	บาท/ฟาร์ม	บาท/ตัว	ร้อยละ
ต้นทุนเต็มแปร	621,977.79	485.93	94.19	1,450,377.73	442.19	95.54	5,706,568.21	407.62	93.92
ค่าอาหารเป็ด	486,710.40	380.24	73.70	1,183,201.60	360.73	77.94	4,754,780.98	339.63	78.25
ค่าพันธุ์เป็ด	58,480.00	45.69	8.86	132,500.00	40.40	8.73	607,400.00	43.39	10.00
ค่าแรงงาน	52,436.70	40.97	7.94	83,690.53	25.52	5.51	179,003.83	12.79	2.95
ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์และสิ่งก่อสร้าง	8,970.89	7.01	1.36	26,332.36	8.03	1.73	59,516.88	4.25	0.98
ค่ายาป้องกันและรักษาโรค	7,956.00	6.22	1.21	12,872.00	3.92	0.85	39,197.00	2.80	0.64
ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ	5,476.80	4.28	0.83	7,289.60	2.22	0.48	30,158.56	2.15	0.50
ค่าภาษีและเชื้อเพลิง	1,947.00	1.52	0.29	4,491.64	1.37	0.30	35,510.96	2.61	0.60
ต้นทุนคงที่	38,357.90	29.98	5.81	67,683.89	20.63	4.46	369,497.66	36.40	6.08
ค่าดอกเบี้ยเงินลงทุน	19,580.60	15.30	2.96	34,901.43	10.64	2.30	206,320.35	14.74	3.39
ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์และสิ่งก่อสร้าง	17,444.00	13.63	2.64	31,002.94	9.45	2.04	161,110.93	11.51	2.65
ค่าเช่าที่ดิน	1,300.00	1.02	0.20	1,732.00	0.53	0.11	2,020.00	0.14	0.03
ค่าภาษีที่ดิน	33.30	0.03	0.01	47.52	0.01	0.01	46.33	0.01	0.01
รวม ¹	660,335.69	515.91	100	1,518,061.62	462.82	100	6,076,065.87	434.02	100

¹ การคำนวณต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ยต่อฟาร์ม = ต้นทุนที่แปรเฉลี่ยต่อฟาร์ม + ต้นทุนคงที่เฉลี่ยต่อฟาร์ม

¹ การคำนวณต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ยต่อไร่ = ต้นทุนที่แปรเฉลี่ยต่อไร่ + ต้นทุนคงที่เฉลี่ยต่อไร่

ตารางที่ 3.26 ตารางแสดงต้นทุนการผลิตในการเลี้ยงปลาของเกษตรกรผู้ทำฟาร์มเลี้ยงปลาและเป็นแบบผสมผสาน ในจังหวัดนครปฐม ตั้งแต่เดือนมกราคม 2528 ถึงเดือนมิถุนายน 2529

ต้นทุนการผลิต	ฟาร์มขนาดเล็ก			ฟาร์มขนาดกลาง			ฟาร์มขนาดใหญ่		
	บาท/ฟาร์ม	บาท/ไร่	ร้อยละ	บาท/ฟาร์ม	บาท/ไร่	ร้อยละ	บาท/ฟาร์ม	บาท/ไร่	ร้อยละ
ต้นทุนผันแปร	15,676.31	4,610.69	51.94	34,336.60	5,538.16	64.86	92,966.60	4,998.19	70.78
ค่าแรงงานชั่วคราว							14,400.00	774.19	4.83
ค่าที่ซื้อปลา	3,130.00	920.59	10.37	7,720.00	1,245.16	14.58	30,700.00	1,650.53	25.77
ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์และสิ่งก่อสร้าง	3,389.11	996.80	11.23	6,827.64	1,101.23	12.90	4,085.12	219.52	3.43
ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ	1,369.20	402.71	4.54	1,822.40	293.94	3.44	7,539.64	405.36	6.33
ค่าบ้านไม้เชื้อเพลิง	7,788.00	2,290.59	25.80	17,966.56	2,897.83	33.94	36,243.84	1,948.59	30.42
ต้นทุนคงที่	14,503.94	4,265.86	48.06	18,600.29	3,000.04	35.14	34,813.74	1,871.70	29.22
ค่าดอกเบี้ยเงินลงทุน	7,398.09	2,175.91	24.51	9,049.67	1,459.62	17.10	14,145.75	760.52	11.87
ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์และสิ่งก่อสร้าง	5,772.55	1,697.81	19.13	6,881.34	1,109.89	13.00	12,402.47	666.80	10.41
ค่าเช่าที่ดิน	1,300.00	382.35	4.31	2,598.00	419.03	4.91	8,080.00	434.41	6.78
ค่าภาษีที่ดิน	33.30	9.79	0.11	71.28	11.50	0.13	185.52	9.97	0.16
รวม ¹	30,180.25	8,876.55	100	52,936.89	8,538.20	100	127,780.34	6,869.89	100

¹ การคำนวณต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ยต่อฟาร์ม = ต้นทุนผันแปรเฉลี่ยต่อไร่ + ต้นทุนคงที่เฉลี่ยต่อไร่

¹ การคำนวณต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ยต่อไร่ = ต้นทุนผันแปรเฉลี่ยต่อไร่ + ต้นทุนคงที่เฉลี่ยต่อไร่